

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Zajištění a utvrzení dluhu v praxi

Vypracoval: Viktor Klochko

Vedoucí práce: JUDr. Rudolf Hrubý

České Budějovice 2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Viktor KLOCHKO**
Osobní číslo: **E16452**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Řízení a ekonomika podniku**
Název tématu: **Zajištění a utvrzení dluhu v praxi**
Zadávající katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je analýza a porovnání právní úpravy v oblasti zajištění a utvrzení dluhu v České republice a dvou dalších vybraných zemích, vyhodnocení jejího vlivu na praxi konkrétního podniku a doporučení optimálního řešení pro podnik v dané oblasti.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury a právních norem
2. Analýza právní úpravy v České republice a dvou vybraných zemích
3. Sběr informací - dotazování, získání relevantních dokumentů
4. Analýza praxe vybraného podniku
5. Návrh opatření a doporučení v oblasti zajištění a utvrzení dluhu pro vybraný podnik

Rámcová osnova:

1. Úvod. Cíl práce
2. Přehled řešené problematiky
3. Metodika
4. Řešení a výsledky
5. Závěr
6. Summary and keywords
7. Seznam použitých zdrojů
8. Seznam obrázků a tabulek
9. Seznam příloh
10. Přílohy

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

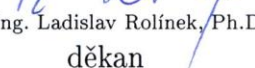
1. **Bejček, J., & Šilhán, J. (2015). *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání. V Praze: C.H. Beck.***
2. **Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., & Dědič, J. (2016). *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. Praha: Wolters Kluwer.***
3. **Kindl, M. (2016). *Zajištění a utvrzení dluhů. V Praze: C.H. Beck.***
4. **Lavický, P., & Polišenská, P. (2015). *Zajištění a utvrzení dluhů. Praha: Wolters Kluwer.***
5. **Nový občanský zákoník: zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012. (2014). Praha: Ústav práva a právní vědy.**
6. **Richter, T. (2013). *Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku - základní otázky a obecná úprava. Obchodněprávní revue, 5(7-8), 193-203.***
7. **Občanský zákoník Ukrajiny: platná legislativa Ukrajiny se změnami a dodatky ze dne 7. března 2018. (2003). Kyjev.**
8. **Občanský zákoník Ruské federace: přijat Státní dumou 23. dubna 1994, se změnami a dodatky ze dne 1. ledna 2018. (1994). Moskva.**

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Rudolf Hrubý**

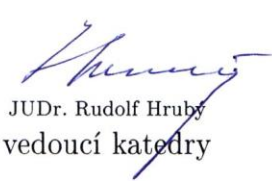
Katedra práva

Datum zadání bakalářské práce: **16. března 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **12. dubna 2019**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
STUDIJNÍ KANCELÁŘ
370 01 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 21. března 2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 10. 4. 2019

Poděkování

Děkuji vedoucímu této kvalifikační práce JUDr. Rudolfu Hrubému za odborné vedení, profesionální přístup a cenné rady, které posloužily velkou pomocí při zpracování této práce.

Zároveň děkuji rodině, přátelům a kolegům za podporu a pomoc při tvorbě bakalářské práce i po celou dobu dosavadního studia.

Obsah

1 Úvod	3
2 Obecně k zajištění a utvrzení závazků a dluhů.....	5
2.1 Závazky a dluhy v podnikání	5
2.1.1 Vznik závazků a jejich obsah	5
2.1.2 Společné dluhy a pohledávky	5
2.1.3 Změny závazků.....	6
2.1.4 Zánik závazků.....	7
2.2 Podstata zajištění a utvrzení dluhu	8
2.3 Vymezení zajištění a utvrzení dluhu	8
2.3.1 Zajištění dluhu	9
2.3.2 Utvrzení dluhu.....	11
3 Jednotlivé instituty zajištění a utvrzení dluhu	13
3.1 Zajištění dluhu	13
3.1.1 Ručení.....	13
3.1.2 Finanční záruka	13
3.1.3 Zajišťovací převod práva.....	14
3.1.4 Zástavní a zadržovací právo	15
3.1.5 Výhrada vlastnického práva	15
3.1.6 Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	15
3.2 Utvrzení dluhu	16
3.2.1 Smluvní pokuta.....	16
3.2.2 Uznání dluhu	17
4 Mezinárodní srovnání.....	20
4.1 Ruská federace	20
4.2 Ukrajina	22
5 Zjištění aktuální praxe v České republice	25

5.1 Dotazníkové šetření	25
5.1.1 Platební podmínky.....	25
5.1.2 Využití zajišťovacích institutů	26
5.1.3 Využití utvrzovacích institutů	27
5.1.4 Způsob stanovení smluvní pokuty.....	28
5.1.5 Obvyklá výše smluvní pokuty	28
5.1.6 Vymáhání dluhů soudní cestou	28
5.1.7 Míra vymahatelnosti zajištěných a nezajištěných dluhů soudní cestou	28
5.2 Řízený rozhovor	29
5.3 Shrnutí výsledků výzkumu aktuální praxe v České republice	30
6 Rozbor praxe zkoumaného podniku.....	32
6.1 Rozbor výpovědí kompetentních osob	32
6.1.1 Obchodní ředitel	32
6.1.2 Advokát	33
6.2 Rozbor vzorových smluv.....	35
6.2.1 Všeobecné obchodní podmínky	35
6.2.2. Kupní smlouva	36
6.2.3 Smlouva o centrální regulaci.....	37
6.3 Shrnutí praxe zkoumaného podniku v oblasti zajištění a utvrzení dluhu....	38
7 Syntéza výsledků výzkumu mikro a makroprostředí	40
8 Návrh opatření.....	41
9 Závěr.....	42
10 Summary and Keywords	43
11 Použitá literatura.....	44
12 Seznam obrázků a tabulek	46
13 Seznam příloh.....	47

1 Úvod

Tato práce se věnuje zajištění a utvrzení dluhu, jakožto institutům soukromého práva, které primárně slouží k posílení jistoty věřitele, že jeho pohledávky budou splněny.

Závazky neboli opak pohledávek, jsou již od pradávna nedílnou součástí práva jako celku, zejména pak práva soukromého, jemuž se budeme věnovat především. V právním vztahu dvou (či více) osob zpravidla dochází k situaci, kdy jedné straně (věřiteli) vzniká právo na určité plnění a strana druhá (dlužník) se pak zavazuje toto plnění poskytnout. Povinnost dlužníka k poskytnutí plnění pak nazýváme dluhem.

Ačkoli tendence k upevnění postavení věřitele v soukromoprávních vztazích mají kořeny v počátcích mezilidské interakce a právo se odpradávná snaží na tyto podněty reagovat, se nezdá, že k plnění dluhů nedochází až už z toho důvodu, že dlužník není fyzicky schopen svůj dluh splnit, nebo že ho splnit nehodlá. V obou případech se jedná o poškození zájmů věřitele, čemuž mají nástroje soukromého práva spravedlivým způsobem zabránit za podmínky, že smluvní strany tyto nástroje gramotně použijí.

Cílem této práce je tedy analýza právní úpravy v oblasti zajištění a utvrzení dluhu v České republice, ale také její stručné porovnání s úpravou ve dvou vybraných zemích. Pro účely práce byla zvolena právní úprava Ruské federace a Ukrajiny, jakožto zemí geograficky a kulturně blízkých České republice, avšak s novodobým právem, jež vznikalo za odlišných okolností, než právo české. Tuto analýzu následně porovnáme s praxí vybraného podniku a na závěr zformulujeme doporučení pro vybraný podnik v dané oblasti.

V teoretické části práce se nejprve zaměříme na vysvětlení klíčových pojmů, vysvětlení rozdílů mezi zajištěním a utvrzením dluhu a jednotlivé nástroje zákona č. 89/2012 Sb., jako je ručení, finanční záruka, zajišťovací převod práva, dohoda o srážkách ze mzdy či jiných příjmů na straně jedné a smluvní pokuta či uznání dluhu na straně druhé. S odkazem na odbornou literaturu následně popíšeme specifika využití jednotlivých nástrojů. Na závěr teoretické části, jak již bylo zmíněno, provedeme porovnání právní úpravy se zahraničím.

Náplní praktické části této práce je analýza praxe vybraného podniku v oblasti využití zákonných nástrojů zajištění a utvrzení dluhů. Jako předmět zkoumání poslouží vybrané smlouvy uzavírané s tuzemskými subjekty dle českého práva, ale také smlouvy

se subjekty ze zahraničí, které se řídí lokálním právem země, v němž má daný subjekt své sídlo.

Výstupem práce je doporučení v oblasti zajištění a utvrzení dluhu pro vybraný podnik na základě teoretické analýzy právních norem a praxe ve srovnání se zvyklostmi a specifiky odvětví zkoumaného podniku.

Jak již bylo nastíněno v předchozích odstavcích, teoretická část této práce je založena především na literární rešerši doposud vydané literatury na danou tematiku a zároveň využívá metodu srovnávání. Podklady pro praktickou část jsou získávány prostřednictvím analýzy dostupných dokumentů a také z výpovědí řídicích pracovníků podniku při řízených rozhovorech.

2 Obecně k zajištění a utvrzení závazků a dluhů

2.1 Závazky a dluhy v podnikání

Ustanovení o závazcích v současném českém právu nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. Dle uvedené normy má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost uspokojit toto právo splněním svého dluhu, přičemž plnění má mít majetkovou povahu a odpovídat zájmu věřitele. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

2.1.1 Vznik závazků a jejich obsah

Závazek může vzniknout ze smlouvy, z protiprávního činu nebo z jiné způsobilé právní skutečnosti. Zároveň však platí, že na závazky, které vznikají na základě jiných právních skutečností, se vztahují ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv a jimž se v první řadě věnuje tato práce. Závazek ze smlouvy vzniká tak, že všechny smluvní strany projeví vůli mezi sebou určitý závazek zřídít a ujednají obsah smlouvy. Ten, v jehož prospěch je závazek plněn, se nazývá věřitelem a ten, kdo závazek plní, je dlužník. Z toho plyne, že dluhem nazýváme povinnost dlužníka splnit závazek vůči věřiteli. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

2.1.2 Společné dluhy a pohledávky

Ve smluvním vztahu je možné, že se k témuž plnění zaváže několik dlužníků nebo že se jeden dlužník zaváže k témuž plnění několika věřitelům. V takovémto případě zákon rozlišuje čtyři základní případy, a sice nedělitelné plnění, dělitelné plnění, společný a nerozdílný závazek a společná a nerozdílná pohledávka. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

V případě nedělitelného plnění může buď věřitel požadovat plnění na kterémkoli z několika dlužníků (neplyne-li z povahy závazku jinak) nebo v opačné situaci jeden dlužník není povinen plnit některému z věřitelů, tedy jinak řečeno, může dlužník plnit jednomu, vícero nebo všem věřitelům. Dělitelné plnění pak předpokládá, že se každý z dlužníků podílí na dluhu svým stanoveným dílem a každý z věřitelů má nárok jen na svůj stanovený díl. Jsou-li dlužníci zavázání společně a nerozdílně, jsou dle zákona povinni plnit jeden za všechny a všichni za jednoho. Pak nastává podobná situace jako v případě nedělitelného plnění, tentokrát však z pohledu jednoho věřitele, který může požadovat plnění na jednom dlužníkovi, některých či rovnou na všech spoludlužnicích.

Posledním případem je situace, kdy společně a nerozdílně jsou oprávnění věřitelé. Zde může kterýkoli z věřitelů požadovat plnění celé, přitom však platí, že dlužník plní tomu, kdo o plnění požádá jako první. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

2.1.3 Změny závazků

Změny závazků členíme v zásadě na změny v osobě věřitele nebo dlužníka a změny v obsahu závazků. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Změna v osobě věřitele je v zákoně umožněna formou postoupení pohledávky (nebo souboru pohledávek), kdy věřitel může postoupit celou pohledávku nebo jenom její část (nebo celý soubor) postupníkovi, a to i bez souhlasu dlužníka spolu s právy k pohledávce včetně zajištění. Zákon dále upravuje konkrétní případy, kdy a za jakých okolností postoupení není možné nebo je možné s jinými právními důsledky. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Změnu v osobě dlužníka zákon umožňuje hned několika způsoby. Jedním z nich je převzetí dluhu, kdy jiná osoba nastoupí na místo dlužníka. Takováto změna přímého vztahu je však možná pouze se souhlasem věřitele. Neznamená to však, že je v silách věřitele svým nesouhlasem změnu v osobě dlužníka znemožnit. V případě nesouhlasu věřitele má přejímatel dluhu povinnost vůči původnímu dlužníkovi zařídit tak, aby byl dluh splněn, čímž původní vztah mezi věřitelem a dlužníkem zůstává nezměněn. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Další možností je přistoupení k dluhu, kdy další osoba ujedná s věřitelem, že splní dluh za dlužníka a stane se tak novým spoludlužníkem, jenž je zavázán společně a nerozdílně. K tomuto kroku může dojít i bez souhlasu dlužníka. Ke změně v osobě dlužníka dochází také při převzetí majetku od zcizitele nabyvateli, pokud s převzatým majetkem souvisí dluh, o němž nabyvatel věděl nebo vědět mohl. Zcizitel i nabyvatel se pak stávají dlužníky společně a nerozdílně. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Podle Bejčka a Šilhana (2015) se výše uvedených standardních institutů obecného občanského práva využívá při jednoduchých obchodních operacích, kdy jsou postupovány jednotlivé pohledávky či jejich souhrny anebo kdy jsou přebírány dluhy. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

Zvláštním případem upraveným v pododdíle 3 dílu 6 hlavy I Zákona je postoupení smlouvy umožněné, pokud to nevylučuje povaha smlouvy. V případech a za podmínek

upravených zákonem je možné převést práva plynoucí ze smlouvy, čímž dojde ke změně v osobách dlužníka či věřitele. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Mluvíme-li o změně v obsahu závazku, takovouto změnu si mohou strany mezi sebou dojednat, avšak pouze písemnou formou. Prvním nástrojem je novace, kdy se dosavadní závazek dohodou zruší a nahradí se závazkem novým. Dalším nástrojem je narovnání. Zde rovněž jde o nahrazení stávajícího závazku novým, ujednání se však týká práv a povinností dosud sporných či pochybných. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

2.1.4 Zánik závazků

Závazek může zaniknout několika způsoby, zákon však rozděluje způsoby zániku závazků na dvě hlavní skupiny: splnění a jiné způsoby zániku závazků. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

V případě splnění se v zásadě jedná o logický princip, že dluh zanikne, je-li splněn na náklad dlužníka řádně a včas. Zákonná úprava splnění závazků však sahá mnohem hlouběji a kromě obecných ustanovení o splnění závazků upravuje celou řadu jednotlivých aspektů, mezi nimiž nalezneme vymezení řádného plnění, způsobu plnění, poukázky (na řád i na doručitele), kvitance, dlužního úpisu, náhradního plnění, místa a času plnění. Dále zákon upravuje prodlení jak na straně dlužníka, tak na straně věřitele, a v poslední řadě tzv. fixní závazek. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Ovšem jak bylo zmíněno výše, může závazek zaniknout i jiným způsobem než splněním. Podobně jako v případě změny obsahu závazku je možné ujednat dohodu o zániku závazku bez vzniku závazku nového. Dalším způsobem zániku je započtení pohledávky proti pohledávce druhé strany. Započtení pohledávky je možné tehdy, když si strany vzájemně dluží plnění stejného dluhu. Podobným nástrojem je splynutí práva s povinností v jedné osobě, čímž právo i povinnost zaniknou. Na rozdíl od započtení nemusí jít o tentýž dluh. Strany si mohou rovněž ujednat zánik závazku úhradou odstupného. Právo odstupného však nemůže uplatnit strana, která již odstupné plnila nebo plnění přijala. Závazek může dále zaniknout, pokud věřitel dlužníkovi dluh promine. Kromě toho lze závazek vypovědět nebo odstoupit, pokud si strany výpověď ujednají nebo ji umožní zákon, čímž závazek rovněž zanikne. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Posledními způsoby zániku závazků je následná nemožnost plnění a smrt dlužníka nebo věřitele. Nemožnost plnění lze akceptovat pouze tehdy, prokáže-li dlužník, že je dluh zcela nesplnitelný, nikoli však splnitelný za ztížených podmínek, s většími náklady, s pomocí jiné osoby nebo po určené době. V případě smrti jedné ze stran závazkového vztahu je nutno podotknout, že dluh zanikne pouze tehdy, když mělo být plnění provedeno osobně dlužníkem (pro případ smrti dlužníka) nebo omezeno pouze na osobu věřitele (pro případ smrti věřitele). (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

2.2 Podstata zajištění a utvrzení dluhu

Pro podnikání je charakteristická větší či menší míra rizika. Podnikání se v drtivé většině účastní obchodní korporace a jiné právnické osoby, jejichž majetek může být minimální, ručení společníků omezené nebo žádné a vyhlídka budoucích zisků a samotné existence firmy ne zcela jistá. Nezřídka se tedy může stát, že osoby nejen právnické, nýbrž také fyzické své hospodářské možnosti přecení. V důsledku toho se setkáváme s úpadkem dlužníka, který tvoří běžnou součást podnikatelské praxe. (Černá, Štenglová, Pelikánová, Dědič, & kol., 2016)

Úlohou soukromého práva je tedy zabezpečit, aby věřitel došel uspokojení své pohledávky ze závazku. V obecné rovině tomuto účelu slouží přesné vymezení občanskoprávních práv a povinností, včetně úpravy odpovědnosti dlužníka v případě řádného neplnění dluhu, a vytvoření a udržování funkčního mechanismu státního donucení dlužníka k plnění. Kromě toho, občanské právo nabízí věřiteli celou řadu specifických prostředků, jež dále posilují jeho postavení vůči dlužníkovi a snižují riziko, že jeho pohledávka nebude uspokojena. (Černá, Štenglová, Pelikánová, Dědič, & kol., 2016)

Využívání právě těchto specifických prostředků k posílení věřitelovy pozice a snížení rizika neplnění zvýšenou měrou charakterizuje zajištění dluhu. Tyto prostředky a nástroje můžeme třídit podle několika různých hledisek, občanské právo však předně rozlišuje mezi nástroji zajištění na jedné straně a utvrzení na straně druhé. (Černá, Štenglová, Pelikánová, Dědič, & kol., 2016)

2.3 Vymezení zajištění a utvrzení dluhu

Dluh lze zajistit, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou

jistotu, že dlužník svůj dluh splní. Utvrdit lze dluh ujednáním smluvní pokuty nebo uznáním dluhu. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017).

Občanský zákoník rozlišuje mezi zajištěním a utvrzením dluhu právě podle toho, jakým způsobem jednotlivé právní instituty posilují postavení věřitele. Posílení postavení se tedy připouští hned dvěma odlišnými způsoby. Jedním z nich je zabezpečení, že pohledávka bude skutečně uspokojena, ten druhý způsob vylepšuje postavení věřitele jenom určitým zvýhodněním při uplatnění pohledávky. V prvním případě se jedná o zajištění dluhu, zatímco ve druhém mluví občanský zákoník o jeho utvrzení. (Kindl, 2016)

K odlišení institutů zajištění a utvrzení dluhu přitom došlo až v novém občanském zákoníku, neboť předchozí právní úprava mylně řadila instituty utvrzení dluhu do rubrik zajištění závazků (dle tehdejší terminologie), ačkoli žádným z nich se dluh ani závazek v pravém slova smyslu zajistit nedá. (Richter, 2013)

2.3.1 Zajištění dluhu

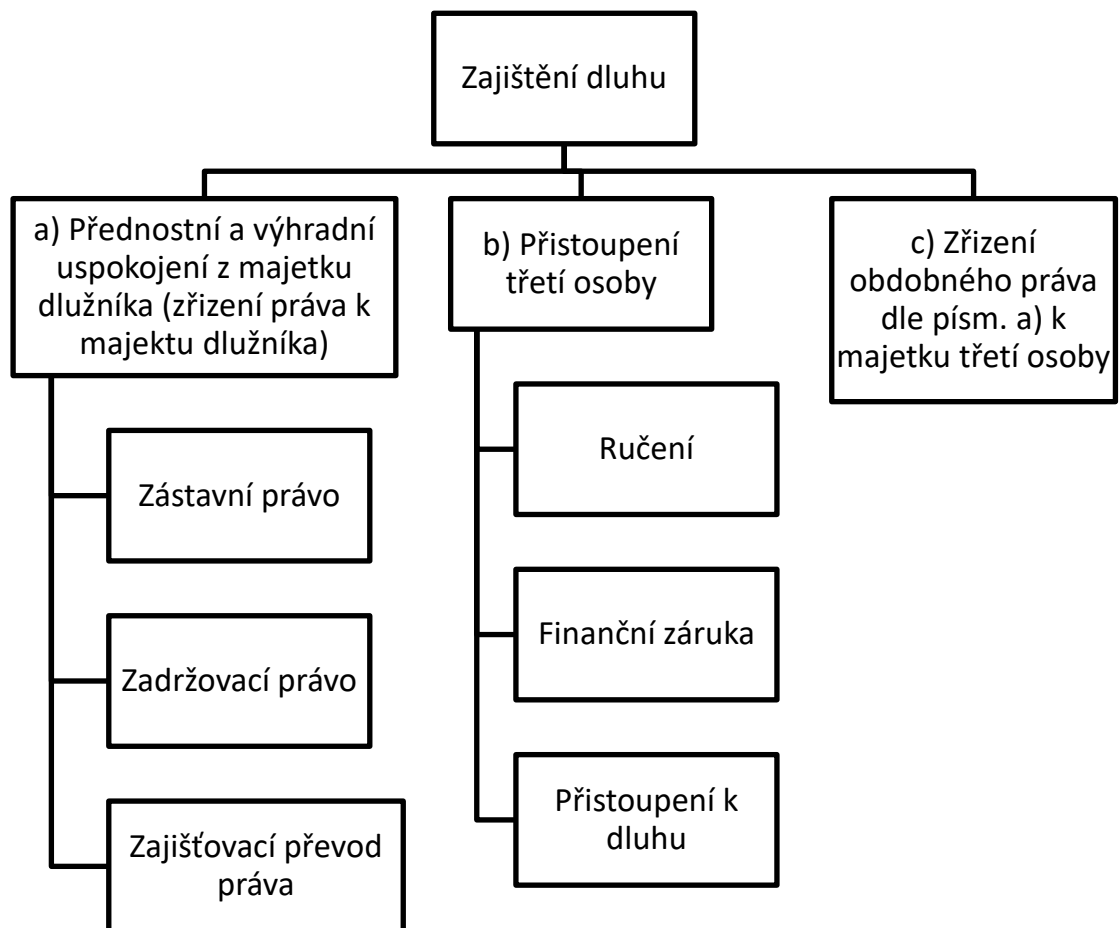
Zajištění dluhu poskytuje věřiteli podstatně vyšší stupeň pravděpodobnosti, že jeho pohledávka bude uspokojena. Umožňuje totiž věřiteli, aby jeho pohledávka byla uspokojena právě z onoho zajištění, pokud dlužník nebude ochoten, ale především pokud nebude schopen uspokojit pohledávku věřitele sám. (Kindl, 2016)

Zajištění dluhu má nezastupitelnou motivační funkci, neboť motivuje dlužníka ke splnění dluhu vědomím, že pokud tak neučiní, jeho právní pozice bude oslabena. Na rozdíl od jiných prostředků však plní především funkci uhrazovací, neboť, nejde-li to jinak, umožňuje věřiteli uspokojit svou pohledávku právě ze zajištění. Z toho plyne, že o zajištění dluhu jde tehdy, pokud se má vylepšit kreditní pozice věřitele, nebo jinak řečeno, pokud jde o prostředky, které věřitele nechrání jen před dlužníkovou neochotou plnit, ale hlavně před případnou neschopností splnit svůj dluh. Kromě toho, zajištění dluhu poskytuje věřiteli ochranu před případnou insolvenčí dlužníka, poněvadž se jedná o prostředky, jejichž prostřednictvím může být pohledávka uspokojena, ačkoli toho dlužník z různých důvodů nebude schopen. (Kindl, 2016)

Richter (2013) dělí nástroje zajištění dluhu na věcné (resp. věcněprávní) a osobní (obligacní), a dále na zajištění poskytované přímo dlužníkem a zajištění poskytované třetí osobou. Věcné zajištění pak autor dále dělí na zajištění *stricto sensu* a kvazi

zajištění, jehož použitím lze dosáhnout podobného výsledku, jako u věcněprávního zajištění, aniž by byly dodrženy zákonné podmínky. (Richter, 2013)

Autor zároveň používá i jiný způsob rozdělení jednotlivých nástrojů posílení kreditní pozice věřitele, který po mírné úpravě pro lepší pochopení můžeme znázornit v následujícím schématu:

Obrázek 1: Rozdělení nástrojů posílení kreditní pozice věřitele.

Po bližším zkoumání schématu si všimneme, že k nástrojům zajištění dluhu autor právem řadí zástavní a zadržovací právo a naopak se nezmiňuje o dohodě o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů, což je na první pohled v rozporu s obecnou strukturou příslušné kapitoly občanského zákoníku. Taktéž v ustanoveních o zajištění dluhu nenalezneme žádnou zmínku o přistoupení k dluhu, ta je však obsažena v ustanoveních o změnách závazků (viz 2.1.3)

Kromě rozsáhlé úpravy v jiných částech zákona, konkrétní zmínku o zástavním a zadržovacím právu totiž nalezneme v § 2012 a násl., které upravují pojem jistota:

„Kdo je povinen dát jistotu, učiní své povinnosti zadost zřízením zástavního práva... Není-li někdo s to dát jistotu zřízením zástavního práva, dá jistotu způsobilým ručitelem.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Kindl (2016) však naopak uvádí, že zákon pouze upravuje způsob, jakým lze poskytnout zajištění dluhu, a o žádný zvláštní zajišťovací institut se nejedná. Co se týče dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů, o níž Richter (2013) ve svém přehledu nehovoří, zde lze diskutovat, zda se skutečně jedná o majetek dlužníka. Někteří autoři (Švestka, Dvořák, Fiala, & kol., 2014) však danou situaci chápou tak, že za majetkovou jistotu lze pokládat část pohledávky na mzdu, plat či obdobný příjem, kterou má vůči svému zaměstnavateli. Dané problematice se podrobněji věnuje podkapitola 3.1.6.

Pokud jde o využitelnost jednotlivých nástrojů v různých případech, všechny jsou univerzálně využitelné pro peněžité pohledávky. Pro zajištění nepeněžitých pohledávek se zpravidla sjednává peněžitý ekvivalent nepeněžitého dluhu, a to buď přímo jako odraz hodnoty dluhovaného plnění, nebo ve výši částky, jež by věřiteli náležela při porušení povinnosti plnit. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

2.3.2 Utvrzení dluhu

Vedle institutů, které upravují posílení věřitelova postavení prostřednictvím zajištění splnění dluhu, o nichž jsme hovořili v předchozí podkapitole, existují i další nástroje upravující způsoby posílení pozice věřitele, jako je uznání dluhu a smluvní pokuta. Společným rysem obou způsobů posílení pozice věřitele je jejich preventivní funkce. Tato preventivní funkce zajištění dluhu i jeho utvrzení spočívá v tom, že na dlužníka působí, aby dluh splnil. Prostředky k tomu motivující přitom na dlužníka mohou působit hrozbou citelné majetkové sankce, případně hrozbou, že v případném soudním sporu bude oproti protistraně výrazně handicapován. Jak zajištění, tak i utvrzení dluhu totiž patří mezi instituty, jejichž využití slouží jako specifický prostředek motivující dlužníka ke včasnému, řádnému a především dobrovolnému splnění jeho povinností. Rozdíl však spočívá v tom, že utvrzení věřiteli neposkytuje žádnou jistotu, kterou naopak poskytuje zajištění dluhu. (Kindl, 2016)

V případě utvrzovacích institutů už totiž takovýto způsob posílení pozice věřitele žádným způsobem nezajišťuje, že dluh bude opravdu splněn, a to ani tehdy, pokud by došlo k úpadku dlužníka. Na rozdíl od zajištění, utvrzení dluhu ani neopatruje věřiteli náhradního dlužníka například v podobě ručitele, ani nezajišťuje možnost, aby věřitel

uspokojil zajištěnou pohledávku z hmotné nebo nehmotné věci. Pro utvrzení dluhu je charakteristické, že dlužník tímto neposkytuje věřiteli žádnou jistotu. Ten, kdo je povinen dát jistotu, učiní své povinnosti zadost hlavně poskytnutím zajištění určitou věcí nebo zajištěním osobním. Utvrzením dluhu se však naopak věřiteli ani v jeho prospěch žádná majetková jistota neposkytuje. (Kindl, 2016)

Dalším specifikem utvrzení dluhu je skutečnost, že ho může provést pouze dlužník, ať již sám svým jednostranným právním jednáním (v případě uznání dluhu) nebo po dohodě s věřitelem (ujednání o smluvní pokutě). Stejně tak, jako dlužníkův dluh nemůže uznat jiná osoba, tak ani věřitel nemůže dohodnout s jinou osobou další plnění pro případ porušení smluvené povinnosti ze strany dlužníka. (Kindl, 2016)

3 Jednotlivé instituty zajištění a utvrzení dluhu

V této kapitole se budeme podrobněji věnovat jednotlivým institutům zajištění a utvrzení dluhu s odkazem na platnou úpravu, již nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a odbornou literaturu.

3.1 Zajištění dluhu

Podstata zajištění dluhu spočívá v posílení postavení věřitele prostřednictvím poskytnutí alternativního zdroje uspokojení věřitelovy pohledávky pro případ neochoty či neschopnosti dlužníka plnit své dluhy, nebo dokonce pro případ dlužníkovy insolvence.

3.1.1 Ručení

Ručitelem je ten, kdo písemně prohlásí, že uspokojí věřitele, jestliže dlužník svůj dluh nesplní sám. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

S institutem ručení se pojí problematika odlišení ručení od přistoupení k dluhu. Zejména starší odborná literatura (Sedláček, 1933) uváděla, že oba instituty jsou od sebe v praxi obtížně rozeznatelné a neexistuje kritérium jednoznačné diferenciaci. Kindl (2016) však uvádí celkem jednoduchou pomůcku k odlišení ručení a přistoupení dluhu, a to tu, že přistoupením, případně převzetím dluhu nevzniká žádný nový závazkový vztah, nýbrž dochází pouze ke změně v osobě dlužníka (viz 2.1.3 Změny závazků) v rámci téhož hlavního závazkového vztahu. Oproti tomu ručitelství závazek, jakožto závazek podpůrný neboli subsidiární nepředpokládá žádný zásah do vztahu hlavního a uplatňuje se pouze tehdy, neplní-li dlužník svůj dluh. (Kindl, 2016)

3.1.2 Finanční záruka

Finanční záruka představuje možnost uspokojení věřitele do určité peněžní částky podle záruční listiny v případě neplnění ze strany dlužníka nebo v případě splnění podmínek uvedených v záruční listině. Finanční záruka poskytnutá finanční institucí se pak nazývá bankovní zárukou. Dle této definice se finanční záruka může podobat ručení. Oproti ručení však vykazuje zásadní rozdíly. Finanční záruka totiž (dle definice zákona) zdaleka nemusí být uplatněna pouze na základě neplnění ze strany dlužníka, nýbrž také, pokud nastanou určité podmínky, uvedené v záruční listině. Autor dokonce dochází k závěru, že podmínkou uplatnění finanční záruky není ani existence samotného dluhu, neboť plnění může být opět vázáno na jiné podmínky. (Kindl, 2016)

Za zmínku rovněž stojí další zjištění téhož autora, že současná úprava finanční záruky přímo pramení z dřívější úpravy již neplatného obchodního zákoníku o bankovní záruce, kterou v té době směly poskytovat pouze finanční instituce. Současná úprava se rovněž odkazuje na termín „bankovní záruka“, ponechává však dispoziitivní charakter a fakticky umožňuje poskytnutí finanční záruky všem, fyzickým i právnickým osobám. Navzdory tomu se můžeme setkat s celou řadou zvláštních zákonů, které jsou nadřazené zákonům obecným, a připouštějí pouze a právě záruku bankovní. (Kindl, 2016)

Bejček, Šilhan a kol. (2015) k tomu dodává, že finanční záruka, zejména v podobě výše zmíněné záruky bankovní má velký význam a široké využití v obchodních vztazích. V největší míře se využívá v mezinárodním obchodě a při významných investičních projektech a dodavatelských vztazích. Nejčastěji se s ní můžeme setkat ve stavebnictví (v podstatě ve všech velkých projektech) a strojírenství. Použití v obchodní praxi je však zcela univerzální, neboť jde o velmi účinný a pohodlný způsob zajištění pro věřitele. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

Bankovní záruka představuje slib banky, že banka vyplatí protistraně předem dohodnutou kompenzační částku, která má pokrýt část závazku pro případ neplnění ze strany jednoho z obchodních partnerů. Za riziko, které na sebe banka přebírá, a dle jeho výše si banka nárokuje určitou úplatu, záruka jako taková však představuje pro všechny strany velkou výhodu. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

3.1.3 Zajišťovací převod práva

Dluh lze také zajistit dočasným převodem práva věřiteli s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn.

Zajišťovací převod práva se v praxi nejčastěji zřizuje k věcem nemovitým (kvůli relativně stabilní hodnotě věci) a k pohledávkám. Zde je nutno rozlišovat podstatný rozdíl mezi zřízením zástavního práva a zajišťovacím převodem práva k věci. Zatímco se uhrazovací funkce zástavního práva splní prostřednictvím zpeněžení předmětu zástavy (a onen předmět se celou dobu nachází ve vlastnictví dlužníka), v případě zajišťovacího převodu práva tento úkon odpadá, protože k uspokojení dochází samotnou skutečností, že se věřitel stává plnohodnotným vlastníkem věci. Právo k věci je ve prospěch věřitele sice převedeno již od počátku trvání závazkového vztahu, avšak s rozvazovací podmínkou, dle níž se právo převede zpět původnímu dlužníkovi v případě definitivního splnění dluhu. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

3.1.4 Zástavní a zadržovací právo

Ačkoli zástavní ani zadržovací právo není přímo začleněno jako institut zajištění dluhu, v praxi se jedná o rozšířený a hojně využívaný zajišťovací institut vedle výše zmíněného zajišťovacího převodu práva. Zástavnímu právu se v novém občanském zákoníku věnuje celý oddíl 3, dílu 5, zák. č. 89/2012. Zásadní rozdíl mezi zajišťovacím převodem práva a právem zástavním pak spočívá v tom, že v případě zástavního práva jde o pouhé zřízení práva k cizí věci bez faktické změny vlastníka. Zástava tedy plní funkci konzervační, nebo jinak řečeno, chrání zastavenou věc proti zcizení či opakovanému zastavení. K uspokojení věřitele v případě neplnění ze strany dlužníka pak dochází z výtěžku zpeněžení zástavy. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

Velice obdobným způsobem se chová zadržovací právo, jež je upraveno § 1395 zák. č. 89/2012 a násl. Zákon praví, že *kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat. Zákon dále za zvláštních podmínek umožňuje zajištění i nesplatného dluhu zadržovacím právem. Zároveň zákon zakazuje zadržování věci, jež byla získána násilně nebo lstí.* (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

3.1.5 Výhrada vlastnického práva

Dalším zajišťovacím nástrojem, který nespadá do ustanovení o zajištění dluhu, je výhrada vlastnického práva. Ze své povahy lze tento nástroj použít zejména v případě koupě věci, neboť hlavní myšlenkou výhrady je přechod vlastnického práva na kupujícího až po zaplacení kupní ceny prodávajícímu, což posledního chrání před neuhrazením kupní ceny po převzetí věci.

Bejček, Šilhan a kol. (2015) shodně uvádí, že se výhrada vlastnictví používá zejména při dodávkách zboží na úvěr nebo při splátkovém placení kupní ceny. Strany si přitom mohou sjednat i jiný okamžik převodu vlastnictví než zaplacení plné ceny, jako například úhradu jenom její části nebo splnění jakékoli jiné povinnosti. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

3.1.6 Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Posledním instrumentem zajištění dluhu je dohoda o srážkách ze mzdy nebo platu (nebo jiných příjmů podobné povahy), po jejímž předložení vyplácí plátce mzdy či platu srážky z onoho příjmu ve prospěch věřitele. (Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, 2017)

Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů se na první pohled vymyká obecné úpravě zajištění dluhu, neboť se nejedná o závazek třetí osoby za dlužníkovu plnění ve prospěch věřitele ani o poskytnutí majetkové jistoty. Švestka, Dvořák a Fiala (2014) však danou situaci chápou tak, že za majetkovou jistotu lze pokládat část pohledávky na mzdu, plat či obdobný příjem, kterou má vůči svému zaměstnavateli. (Švestka, Dvořák, Fiala, & kol., 2014)

Poněkud neúplná zákonná úprava dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů vyvolává značné pře ohledně některých zásadních otázek. Zákon totiž umožňuje srážky ve výši, jež nepřesahuje polovinu uznatelných příjmů. Nedotčenou však zůstává otázka, zda se má jednat o příjem čistý či hrubý. Zatímco někteří autoři se jasně přiklánějí k názoru, že se má jednat o příjem hrubý (Bukovjan, Chládková, & Šubrt, 2014), jiní zastávají opačný názor, že logicky má jít o čistou mzdu a tedy o polovinu čisté měsíční výše oněch příjmů, z nichž jsou srážky prováděny. (Hulmák & kol., 2014)

Názory obou táborů mají svá odůvodnění. Tak například použití hrubého příjmu lze obhájit tím, že soudní praxe obvykle pracuje se mzdou hrubou (například náhrada mzdy se přisuzuje v hrubé výši), v takovém případě by však ve valné většině případů dlužníkovi zůstal jen velmi malý díl mzdy a v některých případech za určitých podmínek by ze mzdy nemuselo zůstat vůbec nic. (Kindl, 2016)

3.2 Utvrzení dluhu

Utvrzení dluhu má především funkci preventivní a motivační, na rozdíl od zajištění dluhu však nikoli funkci zajišťovací. Níže blíže popíšeme dva instituty utvrzení dluhu, konkrétně smluvní pokutu a uznání dluhu, jež mají dlužníka motivovat k řádnému a včasnému plnění dluhu pod hrozbou majetkové sankce či znatelného oslabení dlužníkovu postavení. Ani jeden z nich však věřiteli neposkytuje sebemenší majetkovou jistotu, že dluh bude splněn.

3.2.1 Smluvní pokuta

Smluvní strany si mohou ujednat smluvní pokutu pro případ porušení smluvených povinností, a to bez ohledu na to, zda porušení povinnosti mělo za následek škodu. Strany si mohou ujednat buď vyšší smluvní pokuty, nebo způsob jejího určení (např. procentuální podíl na hodnotě kontraktu). (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

Smluvní pokuta je zároveň jedním z nejčastěji používaných smluvních nástrojů vůbec a lze se s ní setkat v podstatě v každé obchodní smlouvě. Na jedné straně se jedná o nástroj velmi levný, který lze implementovat relativně stručným ustanovením ve smlouvě, na straně druhé je to nástroj velice silný a univerzální, protože jím lze utvrdit jakékoli peněžité i nepeněžité povinnosti. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

Na univerzálnost a variabilitu využití smluvní pokuty autoři poukazují v tomto přehledném schématu:

Tabulka 1: Paleta možných konfigurací smluvní pokuty.

	Náhrada škody nedotčena	Hradí se pouze škoda převyšující pokutu	Náhrada škody vyloučena
Utvrzená povinnost zůstává	Sankční pokuta	Částečně paušalizační pokuta	Paušalizační pokuta
Utvrzená povinnost zaniká	Remisorní pokuta (vyplacení z povinnosti)		Pokuta jako komplexní vypořádání porušení

Zdroj: Bejček J., Šilhán J. a kolektiv. Obchodní smlouvy. Závazky v podnikání. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 539 s.

Dalším důležitým aspektem je hodnocení (ne)přiměřenosti smluvní pokuty. Zákon a soudní praxe pro to používá pojem dobrých mravů, který ovšem není zcela jednoznačný. (Kindl, 2016) Velkou roli při hodnocení však hraje zamýšlená sankční složka pokuty, tedy do jaké míry má pokuta pokrýt případnou škodu a z jaké části sloužit čistě jako sankce, k čemuž se přihlíží při hodnocení přiměřenosti. (Bejček, Šilhán, & kol., 2015)

3.2.2 Uznání dluhu

Za uznání dluhu se považuje písemné prohlášení dlužníka, že svůj dluh co do výše a důvodu uznává. Právním účinkem tohoto prohlášení, neboli uznání je domněnka, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.

Z poměrně rozsáhlého výkladu Kindla (2016) vyplývá, že dluh, jakožto utvrzovací institut, nejenže neposkytuje věřiteli žádnou jistotu, ale na rozdíl od smluvní pokuty ani nedává žádnou majetkovou výhodu v případě neplnění. Podstatou a největší výhodou uznání dluhu však je právě vytvoření právní domněnky existence dluhu, která je sice vyvratitelná, ale přesto přenáší důkazní břemeno v případných sporech z věřitele na dlužníka. Věřitel tak nemusí prokazovat důvod ani okolnosti vzniku dluhu, naopak dlužník se může pokusit tuto domněnku vyvrátit. (Kindl, 2016)

Jako další méně podstatný právní účinek uznání dluhu autor uvádí jiný okamžik začátku promlčecí lhůty, která začíná běžet od momentu vydání dlužního úpisu, nikoli obvyklejšímu okamžiku jeho doručení věřiteli. Takovýto postup má zamezit záměrnému a umělému posouvání promlčecí lhůty ze strany věřitele nepřijímáním korespondence apod. (Kindl, 2016)

Z hlediska zlepšení postavení věřitele plní podobnou funkci jako uznání dluhu také podpis *směnky* dlužníkem. Směnka je totiž cenným papírem, jímž vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a také abstraktní závazek určité osoby zaplatit majiteli směnky určitou částku. Ačkoli zákon neoznačuje směnku jako prostředek k utvrzení dluhu a ani ji v rámci právní úpravy utvrzení dluhu neupravuje (pramenem směnečného práva v České republice je zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový), fakticky směnka usnadňuje procesní situaci věřitele a tudíž působí k utvrzení dluhu. (Kindl M. , 2016)

Některé zdroje hovoří o dvou funkcích směnky, tedy funkci uhrazovací a zajišťovací. V prvním případě se má jednat o situaci, kdy je směnka poskytnuta přímo jako plnění nebo když je dána jako platební instrument. O zajišťovací funkci se mluví v případě, kdy je směnka použita k zajištění dříve neuhrazeného dluhu. (Mašková, 2010)

Právě zde narážíme na určitou terminologickou neshodu, o níž padla zmínka v úvodu této práce. Zdroj vydaný před rekonstrukcí zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku pojednává o zajišťovací funkci, ačkoli ve skutečnosti ve smyslu rozlišení zajištění a utvrzení dluhu podle funkce jednotlivých institutů lze o zajišťovací funkci směnky mluvit jen velmi těžko.

V kontextu směnky je nutné se zmínit o přísných požadavcích na formální podobu směnky. Veškeré povinné náležitosti směnky jsou taxativně vyjmenovány v čl. I § 1

a § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového. Právě tyto náležitosti jsou hlavním předmětem zkoumání ze strany soudu při rozhodování o vydání směnečného platebního rozkazu. V omezených případech se sice připouští uplatnění kauzálních námitek (týkajících se důvodu vzniku závazku v mimosměnečných vztazích účastníků), zásadní podmínkou pro vydání směnečného platebního rozkazu je však stále předložení prvopisu směnky, o jehož pravosti není důvodu pochybovat. (Kindl M. , 2016)

4 Mezinárodní srovnání

Největším rozdílem, s nímž se můžeme setkat napříč různými zeměmi světa, je skutečnost, zda obchodní právo má v právním řádu samostatné postavení zakotvené v obchodním zákoníku vedle práva občanského, nebo je právem občanským zcela pohlceno a obchodněprávní ustanovení pak nalezneme především v občanském zákoníku.

V prvním případě mluvíme o dualismu obchodního práva a v českém právním řádu jsme se s ním mohli setkat do roku 2014, kdy platil tehdejší zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník vedle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Zatímco v České republice v tomto směru nastala zásadní změna, s dualistickou úpravou se stále setkáme například na Slovensku, ve Francii či v Německu.

Tím druhým případem je tzv. monismus obchodního práva, který v České republice nastal po nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Od té doby je české obchodní právo upraveno především tímto zákonem a žádný zvláštní obchodní zákoník neexistuje. K dalším zemím střední a západní Evropy s monistickou právní úpravou v dnešní době patří Itálie a Nizozemsko.

Pro účely této práce se budeme dále zabývat úpravou Ruské federace a Ukrajiny, jako dvou zemí Východní Evropy a bývalých republik Sovětského svazu, které si jsou navzdory současné politické turbulenci z historického, etnologického a hospodářského hlediska velmi blízké.

Nutno také říct, že obě země jsou pro svůj obrovský (ač z větší či menší části nevyužitý) hospodářský potenciál důležitými partnery pro Evropskou unii a její jednotlivé členy. Také z tohoto důvodu může být hlubší pohled do obchodního, zvláště pak závazkového práva obou zemí velice přínosný pro tuzemské ekonomické subjekty.

4.1 Ruská federace

Obchodní právo Ruské federace má monistickou povahu a pramení především z Občanského zákoníku Ruské federace, ačkoli v dějinách Ruské monarchie se první zákoník věnující se obchodním vztahům objevil již v 17. století s rychlým rozvojem obchodu a značně se rozvinul v 19. století s příchodem průmyslové revoluce. Velký zlom nastal v roce 1917 po Velké říjnové socialistické revoluci a faktickém vzniku nového státu, který získal zcela nový právní řád. Tehdy se objevovaly tendence

k sestavení nového obchodního zákoníku, ty však brzy zanikly, když se tehdejší sovětské vedení definitivně vzdalo tzv. nové hospodářské politiky a přiklonilo se ke zcela centrálně řízenému hospodářství, které logicky žádnou zvláštní úpravu obchodních vztahů nepředpokládalo. (Suchareva & Krutskich, 2009)

Struktura dnešního občanského zákoníku je na první pohled nejenže zcela odlišná od struktury českého občanského zákoníku, ale zároveň dosti nepřehledná (alespoň z pohledu úpravy českého práva) a zaměřujeme-li se konkrétně na ustanovení o zajištění a utvrzení dluhu, zjistíme, že tato ustanovení nejsou zdaleka tak obsáhlá, jako česká ustanovení o zajištění a utvrzení dluhu.

Zajištění a utvrzení dluhu se v ruském občanském zákoníku v zásadě věnuje hlava 23 (čl. 329-381.2) o zajištění splnění závazků. Tak odst. 1 čl. 329 § 1, obecná ustanovení, demonstrativně uvádí, že dluh lze zajistit smluvní pokutou, zástavou, zadržením věci dlužníka, ručením, nezávislou zárukou, závdavkem, zajišťovacím příkazem a jiným způsobem v souladu se zákonem či smlouvou. (Občanský zákoník Ruské federace, 1994)

Zde je hned zřejmé, že ve srovnání s českou úpravou, ruské právo vůbec nerozlišuje mezi zajištěním a utvrzením dluhu a vyjmenovává srovnatelné instituty v rámci zajištění dluhu. Důvod takovéto úpravy není vůbec zřejmý, dá se však předpokládat, že moderní ruské právo doposud z velké části vychází z někdejšího práva sovětského, které se navzdory zásadním rozdílům dané problematice blíže nevěnovalo. Z toho můžeme každopádně usoudit, že význam pojmu zajištění dluhu ve smyslu ruského práva není totožný významu českému, alespoň z důvodu konfliktu ruského pojetí zajištění dluhu s českou definicí zajištění dluhu jako posílení postavení věřitele prostřednictvím poskytnutí alternativního zdroje uspokojení věřitelovy pohledávky pro případ neochoty či neschopnosti dlužníka plnit své dluhy.

Někteří místní autoři, jako například Šeršeněvič (1995) vystavují současný ruský model konstruktivní kritice a shodně s výše citovanou českou odbornou literaturou uvádějí odlišnost funkcí, které jednotlivé instituty zajištění a utvrzení dluhu (v souladu s terminologií obvyklou pro české prostředí) sledují. Znaky utvrzení dluhu přitom z hlediska motivační funkce bez zvláštního zajištění podle autora naplňuje smluvní pokuta a závdavek, neboť v případě neplnění dlužníkovi hrozí citelná ztráta majetku. Zatímco první institut koresponduje s českým právem, ten druhý se ve výčtu utvrzovacích institutů nevyskytuje vůbec. Ručení a nezávislé (postaru bankovní) záruce

se pak přisuzuje ryze zajišťovací funkce. Zde autor zároveň uvádí, že motivační funkci tyto instituty nemají a proto vyčleňuje třetí skupinu, do níž řadí zástavu a zadržení věci dlužníka, které mají dlužníka jednak majetkově motivovat a zároveň zajistit dluh pro případ neplnění. (Šeršeněvič, 1995)

Odborné kritice čelí také nepatrný, ale velice zajímavý dovětek dříve citovaného čl. 329 § 1, že dluh lze zajistit „jiným způsobem v souladu se zákonem či smlouvou“. Gongalo (1999) uvádí, že takováto úprava dává poměrně velký prostor lidové a odborné tvořivosti ve vymýšlení vlastních zajišťovacích a utvrzovacích institutů podle vlastních ujednání, která neodporují platné právní úpravě. Odborná literatura uvádí celou řadu nejčastěji používaných samostatně vymyšlených institutů a mnozí autoři se ptají, zda ten či jiný institut má právo na existenci. Podle Gongala je však tato tendence do jisté míry nebezpečná z hlediska relativní a mnohdy matoucí terminologie, která se v jiném slovním spojení chová zcela jinak, než se od ní intuitivně očekává v zákonném znění. (Gongalo, 1999)

4.2 Ukrajina

Vzhledem k dlouholeté absenci vlastního státu v období zrodu prvního obchodního práva ve Východní Evropě se obchodní právo na území dnešní Ukrajiny vyvíjelo podle vývoje států, které měly politický vliv na jednotlivé regiony země, zejména pak Ruského impéria a Rakousko-uherské monarchie. Za dob členství Ukrajinské SSR v Sovětském svazu byl tehdejší právní řád plně unifikován s tehdeším sovětským řádem.

Situace v dnešním ukrajinském obchodním právu je ještě o dost komplikovanější než v právu ruském, protože hned v jeho definici narážíme na zásadní terminologický problém. Ukrajinské zdroje totiž mluví o obchodním právu jako o právu hospodářském a naopak. V zemi zároveň platí dualismus práva, kdy obchodní právo vedle občanského zákoníku pramení ze zákoníku hospodářského, což složitou terminologii ještě více komplikuje.

Ačkoli pojem hospodářské právo je spojován spíše se socialistickými centrálně řízenými ekonomikami, Ukrajina byla právě jedním z mála nástupnických států SSSR, který se na jednu stranu oficiálně distancoval od dosavadního sovětského modelu, avšak zároveň plně převzal sovětský právní řád a obzvláště v ekonomické oblasti ho transformoval jen pozvolna podle potřeb přechodu k tržnímu hospodářství. Zatímco

tedy Ruská federace hned začlenila nově vznikající obchodní právo do občanského zákoníku, aniž by došlo k přijetí zákoníku obchodního, Ukrajina ho implementovala do zákoníku hospodářského, který se jako takový dlouhá léta připravoval ještě za dob Sovětského svazu a přijat byl paradoxně až v roce 2003 v nezávislé Ukrajině.

Co se týče konkrétně úpravy zajištění a utvrzení dluhu v Ukrajinském právním řádu, příslušná ustanovení nalezneme jednak v hlavě 22 hospodářského zákoníku, který se však o zajištění zmiňuje jen velice povrchně a odkazuje čtenáře na ustanovení hl. 49 občanského zákoníku Ukrajiny. (Hospodářský zákoník Ukrajiny, 2003)

Podle čl. 546 občanského zákoníku lze závazek zajistit smluvní pokutou, ručením, zárukou, zadržením věci a závdavkem, tedy s přihlédnutím k terminologickým odchylkám velice podobně jako v ruském právu. I v tomto případě tedy nepozorujeme rozlišení mezi zajištěním a utvrzením a ve srovnání s českým právem postrádáme některé instituty, jako například zajišťovací převod práva nebo dohodu o srážkách ze mzdy či jiných příjmů. Na rozdíl od ruské úpravy je ukrajinský občanský zákoník opatrnější s dovětkem o jiných způsobech a možné instituty v prvním odstavci vyjmenovává taxativně. Nicméně druhý odstavec následně hovoří o tom, že dle dohody či zákona může být ujednáán i jiný způsob zajištění dluhu. (Občanský zákoník Ukrajiny, 2003)

Vrátíme-li se k hospodářskému zákoníku, za zmínku stojí ustanovení čl. 201, dle něž v souladu se zákonem pro komerční banky, pojišťovny, akciové společnosti a další hospodářské subjekty zacházející s finančními prostředky a cennými papíry obyvatelstva a právnických osob může být zavedena povinnost vyčlenit určité prostředky pro vytvoření fondu veřejného zajištění. Tento fond má podle zákona sloužit pro neutralizaci nežádoucích následků hospodářské trestné činnosti. (Hospodářský zákoník Ukrajiny, 2003)

Ukrajinská odborná literatura se k problematice zákonné úpravy zajištění a utvrzení dluhu příliš nevyjadřuje a nijak ji nekomentuje. S odkazem na podkapitulu 3.2.2 Uznání dluhu stojí za zmínku ukrajinská praxe využití směnek. Oficiální zásady vystavování, držení a splatnosti směnek jsou v zásadě totožné s českou úpravou (v souladu s Ženevskou konvencí) a jsou upraveny v Zákoně o oběhu směnek v Ukrajině č. 2374-III z roku 2001.

Zajímavější je praxe využívání fiktivních směnek, o nichž přímo hovoří odborná literatura, která dokonce používá ustálené pojmy „přátelská směnka“ a „bronzová směnka“. V případě přátelské směnky neexistuje žádné skutečné kreditní ujednání, dvě osoby si navzájem akceptují směnky se stejnou hodnotou, které mají alespoň jedné z nich fiktivně skrýt skutečnou platební neschopnost a usnadnit získání úvěru. Bronzová, nebo také dutá směnka se používá ve vztahu k důvěrným osobám dlužníka pro záměrné prohloubení jeho platební neschopnosti s cílem zabránit skutečným věřitelům v získání majetku dlužníka v insolvenční. (Arbuzov, 2011)

5 Zjištění aktuální praxe v České republice

Tato kapitola je určitým předstupněm samotného rozboru využívání nástrojů zajištění a utvrzení dluhu podnikem a jejím cílem je zjištění reálií zúčtovacích vztahů z provozní činnosti a jejich narovnání mezi podnikatelskými subjekty v České republice.

Výzkum byl proveden dvěma způsoby, a sice dotazníkovým šetřením mezi náhodně vybranými malými a středními podniky, jejichž převažujícím předmětem činnosti je výroba, obchod nebo služby, přičemž zásadním kritériem pro volbu respondentů je předpoklad vzniku pohledávek a závazků z povahy podniku a jeho činnosti, a sběrem dat pomocí řízených rozhovorů s kompetentními osobami v náhodně vybraných podnicích dle stejných kritérií.

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je založeno na testování následujících hypotéz:

1. V platebních podmínkách převažuje odložená platba (tzv. „na fakturu“) se splatností do 14 dnů od uskutečnění zdanitelného plnění.
2. Většina subjektů nevyužívá žádné zajišťovací instituty.
3. Nejrozšířenějším utvrzovacím institutem je smluvní pokuta.
4. Výše smluvní pokuty se zpravidla odvíjí od hodnoty obchodu.
5. Výše smluvní pokuty nepřevyšuje 0,5 % za den prodlení.
6. Většina subjektů se doposud nesetkala s vymáháním dluhů soudní cestou.
7. Míra soudní vymahatelnosti zajištěných dluhů je obecně vyšší než u dluhů nezajištěných.

Přehled výpovědí z dotazníků a jejich vyhodnocení následuje v dalších podkapitolách, vzor samotného dotazníků se nachází v příloze práce.

5.1.1 Platební podmínky

První hypotéza je testována na základě otevřené otázky ke způsobu nastavení běžných platebních podmínek respondenta. Vzhledem k šířce spektra a variabilitě otevřených výpovědí je nutné roztrždit odpovědi na 4 hlavní kategorie. První z nich je platba předem nebo nejpozději v moment převzetí věci, tedy „nejzajištěnější“ druh podmínek, kdy lze uplatnit zadržovací právo či ustoupit od dodání zboží nebo poskytnutí služby. Další je odložená platba, neboli právě platba na fakturu. Do třetí

kategorie spadají kombinované podmínky, kdy subjekt umožňuje různé způsoby platby, a čtvrtá kategorie zahrnuje nerelevantní odpovědi, které nelze adekvátně zahrnout do žádné z předcházejících kategorií.

Výsledek porovnání je patrný v níže uvedené tabulce.

Tabulka 2: Četnost výskytu jednotlivých kategorií platebních podmínek

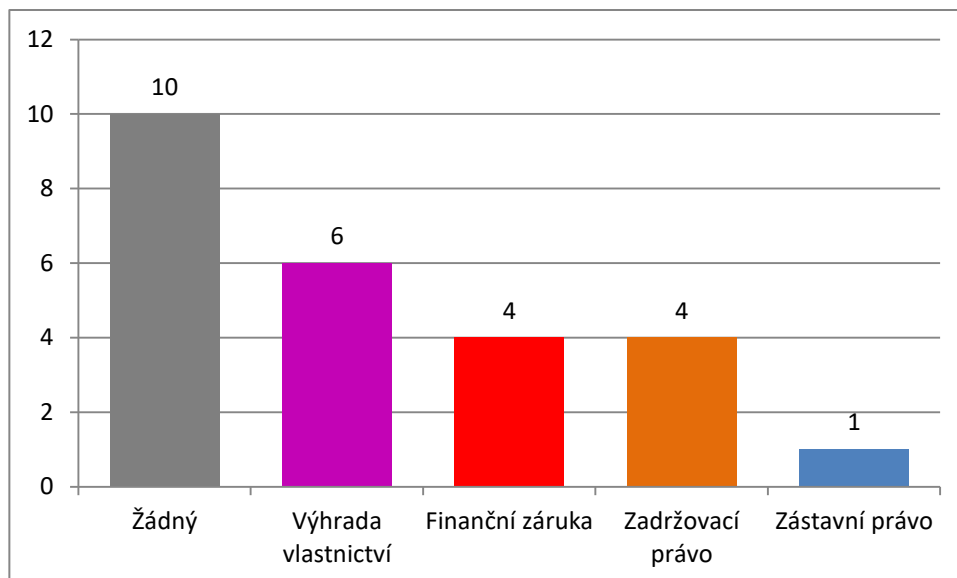
Kategorie	Počet
Platba předem nebo nejpozději v moment převzetí věci	7
Odložená platba	8
Kombinované podmínky	3
Nerelevantní odpověď	2

V tomto případě lze zanedbat nerelevantní výpovědi a kombinované podmínky, neboť ty nemají vliv ve prospěch žádné ze dvou zbylých kategorií. V dalším kroku je tedy nutné porovnávat počet podniků, které akceptují pouze platbu předem nebo v okamžiku předání věci, a počet podniků, které naopak používají pouze odloženou platbu.

Ze získaných dat vyplývá, že počet subjektů druhé kategorie jen mírně převyšuje počet subjektů kategorie první, což ovšem částečně potvrzuje stanovenou hypotézu. Za zmínku stojí skutečnost, že 9 respondentů uvedlo běžnou lhůtu splatnosti, jejíž nejpočetnější hodnotou je právě 14 dnů od uskutečnění zdanitelného plnění se střední hodnotou 14,5, což potvrzuje druhou část hypotézy.

5.1.2 Využití zajišťovacích institutů

Druhá hypotéza je testována pomocí uzavřené otázky s možností vícero odpovědí včetně vlastní, není-li vhodná odpověď obsažena v seznamu. Struktura odpovědí je znázorněna níže ve sloupcovém grafu.

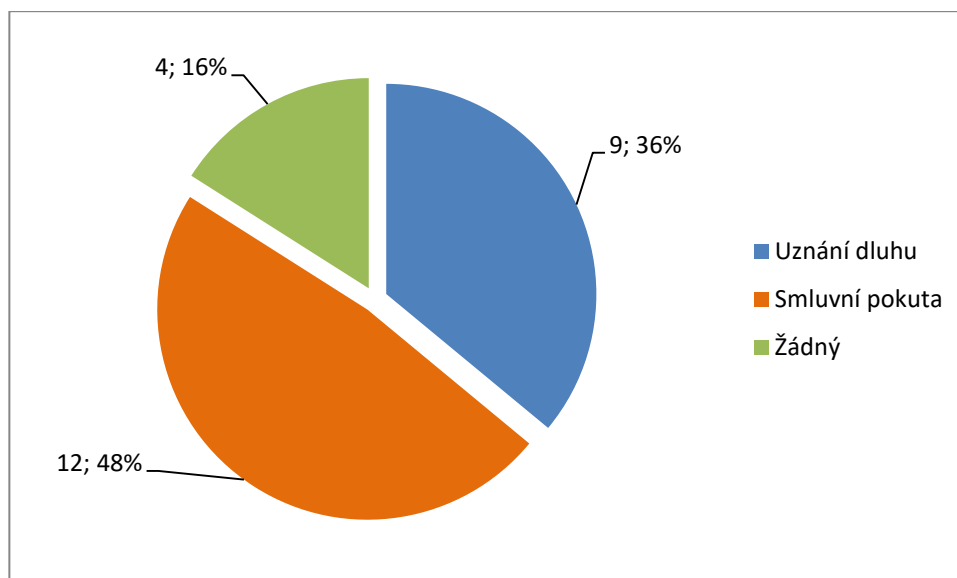

Obrázek 2: Využití jednotlivých zajišťovacích institutů.

Z grafu vyplývá, že 10 respondentů, tedy přesně polovina souboru ve své praxi nevyužívá žádné zajišťovací instituty, tudíž na základě získaných dat nelze jednoznačně tvrdit, že většina podniků nevyužívá žádné zajišťovací instituty.

5.1.3 Využití utvrzovacích institutů

Třetí hypotéza je testována obdobným způsobem, jako druhá hypotéza bez možnosti vlastní odpovědi.

Obrázek 3: Využití jednotlivých utvrzovacích institutů

Na základě získaných údajů tuto hypotézu nelze zamítnout, neboť 4 respondenti z 20 nevyužívají žádný utvrzovací institut, zatímco 12 ze zbývajících 16 využívá smluvní pokutu a 9 uznání dluhu.

5.1.4 Způsob stanovení smluvní pokuty

K testování této hypotézy jsou použity otevřené výpovědi respondentů ohledně způsobu stanovení výše smluvní pokuty.

Tuto hypotézu, že se výše smluvní pokuty odvíjí od hodnoty obchodu, lze zamítnout, neboť výpovědi 7 respondentů se shodují s tvrzením hypotézy, zatímco zbývajících 13 respondentů buď nevyužívá institut smluvní pokuty (přesněji 8, viz 5.2.3), nebo využívá, ale nemá konkrétní postup pro stanovení její výše.

5.1.5 Obvyklá výše smluvní pokuty

K testování této hypotézy je smysluplné použít údaje 12 respondentů, kteří používají institut smluvní pokuty a rozdělit výpovědi do dvou kategorií, a sice s výši smluvní pokuty menší nebo rovnou 0,5 % za každý den prodlení a zbytkem údajů, který je logicky vyšší.

Z takto upravených údajů vychází, že 11 respondentů obvykle sjednává sazbu smluvní pokuty ve výši 0,5 % za každý den prodlení či méně, zatímco vyšší sazbu sjednává pouze 1 respondent. Na základě toho hypotézu nelze zamítnout.

5.1.6 Vymáhání dluhů soudní cestou

Tato hypotéza je testována na základě odpovědí na jednoduchou otázku, zda se respondenti někdy setkali s vymáháním dluhů soudní cestou s možností odpovědi „ano“ nebo „ne“, přičemž 65 % dotázaných uvedlo, že se s vymáháním dluhů u soudu neseťkali, zatímco opačnou zkušenost má 35 % respondentů, na základě čehož nelze zamítnout hypotézu, že se většina respondentů doposud neseťkala s vymáháním dluhů soudní cestou.

5.1.7 Míra vymahatelnosti zajištěných a nezajištěných dluhů soudní cestou

Pro testování této hypotézy se využívají výpovědi respondentů, kteří se setkali s vymáháním dluhů soudní cestou, přičemž se poměruje průměrná míra vymahatelnosti zajištěných a nezajištěných dluhů.

Ani tuto hypotézu nelze zamítnout, neboť průměrná vymahatelnost zajištěných dluhů činí 56,67 % a výrazně převyšuje vymahatelnost nezajištěných dluhů, jejíž průměr činí pouhých 8,33 %.

5.2 Řízený rozhovor

Řízený rozhovor je konstruován velmi podobným způsobem jako dotazník, má však za cíl hlubší zkoumání důvodů a souvislostí konkrétního nastavení platební strategie podniku. Respondentem tohoto rozhovoru je jednatel malého podniku, který se zabývá zprostředkováním překladatelských a tlumočnických služeb.

Platební podmínky tohoto podniku jsou nastaveny individuálně pro jednotlivé zákaznické segmenty. Největší část odběratelů tvoří právnické osoby různé velikosti a zaměření. Takovýmto klientům je nabízena odložená platba se splatností 14 dnů od okamžiku uskutečnění zdanitelného plnění. V ojedinělých případech podnik přistupuje k prodloužení lhůty splatnosti v závislosti na reputaci odběratele, hodnotě zakázky a konkrétních podmínkách obchodního případu. Další skupinou zákazníků jsou fyzické osoby s obecně podstatně nižší hodnotou zakázek, u nichž se nedá očekávat uspokojivá vymahatelnost. V takových případech se vyžaduje úhrada celé částky předem.

Podnik dle slov jednatele nemá všeobecné obchodní podmínky a s vybranými zákazníky uzavírá rámcové smlouvy. S ohledem na povahu služeb tyto smlouvy neobsahují žádná zajišťovací ujednání, „pro každý případ“ se však sjednává smluvní pokuta ve výši 0,1 % z dlužné částky, která doposud nebyla nikomu uložena.

Důvodem této skutečnosti podle slov jednatele není pouze vysoká spolehlivost odběratelů, ale do určité míry také obchodní strategie, kdy firma nechce kazit obchodní vztahy uplatněním pokuty při prvních potížích s placením. Podle názoru respondenta je důležité zůstat v kontaktu s dlužníkem a motivovat ho k úhradě jinak, než pokutou.

Pokud se ovšem do finanční turbulence dostává odběratel, jehož dlužná částka přesahuje 2 % hrubého obrátu firmy, a u této pohledávky jsou důvodné obavy z nedobytnosti. Celkově firma používá kombinovaný přístup k zajištění a utvrzení pohledávek na základě několika faktorů, jako je například reputace a finanční situace odběratele.

Co se týče konkrétních čísel, dle odhadu respondenta je přibližně 80 % všech pohledávek hrazeno řádně a včas, dalších 10-15 % se hradí po první upomínce –

k prodlení v takových případech dochází zpravidla neúmyslně, například z důvodu ztráty faktury. Dalších 3-4 % je pak nutné upomínat opakovaně a 0,5 % všech pohledávek je v konečném výsledku nutné odepsat.

S vymáháním dluhu soudní cestou se podnik doposud nesetkal. Strategickým cílem podniku je, aby míra beznadějně neuhraditelných dluhů nepřesahovala 2 % z celkového obratu. Dokud je tento ukazatel v normě, firma neztrácí čas ani finanční prostředky s vymáháním dluhů.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu aktuální praxe v České republice

Z testování první hypotézy na základě získaných dat vyplývá, že odložená platba se vyskytuje skutečně častěji než platba předem, ovšem v rámci zkoumaného souboru pouze o jednu jednotku. Tvrzení ohledně 14denní lhůty splatnosti faktur však nelze zamítnout, neboť tato lhůta je skutečně nejčastější. Na základě výpovědi respondenta řízeného rozhovoru lze říci, že důvodem prvního jevu může být specifický druh podnikání a složení klientely každého podniku, což má za následek přibližně rovnoměrné rozdělení dvou odlišných druhů platebních podmínek.

Tvrzení druhé hypotézy lze zamítnout, neboť výzkum ukázal, že ačkoli pomyslná varianta „bez zajištění“ získala nejvíce bodů, jedná se přesně o polovinu testovaného souboru, nikoli většinu.

Formulace i výsledek testování třetí hypotézy těsně souvisí s výsledkem testování čtvrté hypotézy i výpovědí respondenta rozhovoru. Většina dotázaných skutečně nejčastěji využívá smluvní pokutu, ovšem navzdory tvrzení nemá konkrétní postup pro její stanovení. Respondent rozhovoru například uvedl, že se pokuta sjednává „pro každý případ“, což lze očekávat jako důvod pro její uplatnění v ostatních případech. Výše sazby pokuty pak v souladu s tvrzením nepřevyšuje 0,5 % za každý den prodlení.

Testování předposlední hypotézy prokázalo, že většina dotázaných se nesetkala s vymáháním dluhů soudní cestou. Situaci opět vysvětluje výpověď respondenta rozhovoru, z níž vyplývá, že vymáhání dluhů, které nepřevyšují 2 % z celkového obratu je neefektivní.

Ani poslední tvrzení, že soudní vymahatelnost zajištěných dluhů je obecně vyšší než vymahatelnost dluhů nezajištěných, nebylo zamítnuto.

Kdybychom na základě získaných údajů měli sestavit pomyslný portrét průměrného českého podniku, vypadal by nejspíše takto: podnik má smíšené platební podmínky, tedy platbu předem i platbu odloženou, v druhém případě se splatností 14 dnů ode dne uskutečnění zdanitelného plnění, využití zajišťovacích institutů je nejednoznačné, dále podnik sjednává smluvní pokutu, jejíž sazba činí nejvýše 0,5 % a nevychází z předpokládané částky ušlého zisku. S vymáháním dluhů soudní cestou se podnik neseťkal, ale kdyby ano, míra vymahatelnosti zajištěných dluhů by byla vyšší než míra vymahatelnosti nezajištěných dluhů.

6 Rozbor praxe zkoumaného podniku

Zkoumaný podnik je výrobní společností zabývající se výrobou sportovních potřeb v Jižních Čechách a prodejem ve více než 50 zemích světa. Při zkoumání jeho praxe se čerpá ze dvou hlavních zdrojů, a sice ze vzorových smluv a z výpovědí kompetentních osob.

Hlavním zdrojem příjmů podniku je prodej vlastních výrobků smluvním distributorům, nesmluvním obchodním partnerům, korporátním zákazníkům a jednotlivcům. Mezi vedlejší zdroje příjmů pak lze zařadit školení fitness instruktorů, prodej oblečení a příjmy z licenčních poplatků.

6.1 Rozbor výpovědí kompetentních osob

6.1.1 Obchodní ředitel

Výpověď obchodního ředitele podniku popisuje základní nastavení obchodních podmínek a odůvodňuje jednotlivé prvky s ohledem na specifika odvětví a konkrétního subjektu.

Jde-li o hlavní zdroj příjmů, tedy prodej vlastních výrobků, ve většině případů kontrakční proces probíhá prostřednictvím elektronické pošty, neboli zasláním oficiální oferty a vyslovenou akceptací ze strany kupujícího. Platební podmínkou je v zásadě úhrada celé kupní ceny dopředu s dodáním zboží do 14 dnů (případně jiné lhůty dle velikosti zakázky a vytíženosti výroby) ode dne přijetí kupní ceny na konto prodávajícího.

Někteří smluvní distributoři mají rámcově sjednané odlišné platební podmínky, a sice zálohu ve výši 50 až 80 % z kupní ceny s doplatkem do 14 dnů (případně jiná lhůta dle individuální situace) od dodání zboží. Ve výjimečných případech, zejména v případě nabídek do výběrových řízení či v rámci nutných ústupků při obchodní negociaci podnik ustupuje od výše popsanych zásad a umožňuje úhradu celé částky ve stanovené lhůtě po dodání zboží, která nejčastěji činí 14 dnů.

Lze říci, že většina pohledávek je zajištěna samotnou posloupností úhrady a expedice zboží. Pokud se ovšem jedná o zvláštní obchod s platbou po dodání zboží, vždy platí zásada výhrady vlastnického práva k předmětu koupě, která se sjednává písemně v kupní smlouvě (viz 6.2.2).

Co se týče utvrzení dluhů, podnik sjednává smluvní pokutu ve výši 0,5 % z dlužné částky, která dle slov ředitele vychází z obchodních zvyklostí. S uznáním dluhu se podnik setkal pouze jednou, nikoli však v obchodním styku, nýbrž v rámci utvrzení pohledávky za bývalým zaměstnancem.

Obchodní ředitel zkoumaného podniku z vlastních zkušeností za nejefektivnější nástroj zajištění dluhu považuje výhradu vlastnictví. Údajně se jedná o nejobvyklejší způsob zajištění v odvětví, ačkoli ani ten není stoprocentní zárukou plnění.

Z hlediska efektivity řízení pohledávek ředitel uvádí shodná data jako jednatel jiné společnosti – respondent řízeného rozhovoru v rámci analýzy aktuální praxe v České republice. S 80 % všech pohledávek není žádný problém, okolo 19 % se hradí pravidelně po upomínkách bez větší hrozby nezaplacení a zbývající 1 % zůstává neuhrazené.

Do těchto statistik se ovšem nepočítá velká pohledávka z minulých let, jež je dodnes předmětem soudní pře mezi zkoumaným podnikem a bývalým obchodním partnerem. Kamenem úrazu je důvod a výše dluhu, již dlužník údajně odmítá uznat. Dle názoru obchodního ředitele velkou chybou byla příliš velká důvěra protistraně a zanedbání základních zajišťovacích instrumentů.

6.1.2 Advokát

Výpověď advokáta zkoumaného podniku poskytuje poněkud jiný a velice cenný pohled na obchodněprávní praxi podniku a celkově na jednotlivé nástroje zajištění a utvrzení dluhu, byť samotný subjekt ve své praxi využívá jen některé z nich.

Hned v úvodu se pozornost věnuje směnce jako univerzálnímu a velice účinnému nástroji jak zajištění, tak svým způsobem i utvrzení dluhu, který doposud v žádných výpovědích zmíněn nebyl. Podle advokáta v praxi lze uplatnit pouze formální námítky vůči pravosti směny, které bývají u soudu zpravidla zamítány.

Dalším zmíněným zajišťovacím institutem je finanční (dříve bankovní) záruka, který podnik sice nevyužívá, v průzkumu praxe v České republice ho však přiznali 4 respondenti z 20. Ačkoli autoři odborné literatury¹ a advokát podniku shodně uvádějí, že nejtypičtější oblastí využití finanční záruky jsou velké investiční a stavební projekty, ne méně podstatnou roli hraje i v obchodě. Jak uvádí advokát, finanční záruka

¹ zejména Bejček, Šilhan a kol. (2015), viz 3.1.2

v developerských projektech plní roli určité formy zálohy, která ovšem nemá za následek nežádoucí blokaci velkých finančních prostředků. V obchodních vztazích pak finanční záruka představuje jakýsi kompromis mezi zájmy prodávajícího a kupujícího a poskytuje jistotu oběma stranám.

Jednu z největších rolí v podnikové praxi hraje institut výhrady vlastnického práva. Jak již zaznělo ve výpovědi obchodního ředitele, výhrada vlastnictví se sjednává ve všech kontraktech, kdy nedochází k úhradě kupní ceny před expedicí zboží. Dle názoru advokáta je totiž výhrada vlastnictví velice účinná v odvětví zkoumaného podniku a má velkou sílu ve třech rovinách: civilní, civilně insolvenční a trestněprávní.

Role výhrady vlastnictví v civilní rovině spočívá v doslovném zajištění dluhu ponecháním si vlastnického práva do momentu úhrady dluhu, a ačkoli i zde existuje určité riziko nevydání věci v případě neuhrazení dluhu, v takovém případě právě nastupují další účinky tohoto institutu.

Účinek výhrady vlastnictví v civilně insolvenční rovině zároveň chrání věřitele v případě platební neschopnosti dlužníka tím způsobem, že zakoupená věc s výhradou vlastnictví není majetkem upadajícího podniku a nelze ji tak použít k uspokojení pohledávek ostatních věřitelů v insolvenčním řízení.

Trestněprávní aspekt výhrady vlastnictví do jisté míry chrání věřitele v případě selhání civilních účinků. Přisvojení věci s výhradou vlastnického práva, zejména pak prodej této věci se podle advokáta posuzuje jako zpronevěra podle § 206 zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku a hrozí za něj potrestání „*odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*“ Ačkoli takovýto trest nemusí uspokojit věřitele z hlediska majetkového, je dost silným motivačním faktorem, které má odradit dlužníka od prisvojení si věci, k níž v podstatě nemá vlastnické právo.

V kontextu výhrady vlastnictví zde byla zmíněna velmi pozoruhodná souvislost, která se týká probíhajícího sporu s bývalým obchodním partnerem o velkou pohledávku z minulých let (viz 6.1.1 výpověď obchodního ředitele). Onen obchodní partner totiž zboží částečně prodal či využil ke svým obchodním aktivitám, aniž by uhradil dluh. V té době však z určitých důvodů výhrada vlastnického práva sjednána nebyla, což omezuje rozsah sporu pouze na závazkový vztah mezi dodavatelem a odběratelem a nebere v potaz další jednání odběratele, které by s největší pravděpodobností bývalo

bylo posouzeno právě jako zpronevĚra a potrestáno podle výše zmínĚného ustanovení trestního zákoníku. Dá se říci, že tato negativní zkušenost je příkladem obrovského významu institutu výhrady vlastnického práva v obchodních vztazích.

V závĚru rozhovoru se pozornost věnuje smluvní pokutĚ, zejména pak jejímu účelu a z toho odvozené adekvátní výše. Tvrzení, že se smluvní pokuta odvíjí převážně od hodnoty obchodu, bylo na základĚ průzkumu makroprostředí zamítnuto. Přesto advokát podniku považuje právě hodnotu, která je ve hĚře, za hlavní východisko pro stanovení výše smluvní pokuty. Ze zkušenosti advokáta se čeští soudci neradi odchylují od zavedené sazby 0,5 % za den prodlení. Ve skutečnosti však existuje celá řada specifických případů, kdy se zmínĚná sazba může přibližovat k hranici nepřimĚřenosti, ale i naopak být naprosto nedostačující pro krytí možných škod. V soudní praxi následně lze obhájit přimĚřenost výše pokuty, o níž se vede mnoho sporů, ovšem úspěšnost této obhajoby není vždy jednoznačná.

6.2 Rozbor vzorových smluv

6.2.1 Všeobecné obchodní podmínky

Jako první dokument podrobíme rozboru všeobecné obchodní podmínky (dále VOP), podle nichž se řídí valná většina všech uskutečňovaných obchodů podniku.

ZamĚříme-li se na zajišťovací a utvrzovací ujednání podmínek, musíme vyzdvihnout dvě ustanovení, a sice platební podmínky s ujednáním smluvní pokuty a výhradu vlastnictví, již je věnován samostatný článek. ZmínĚná ustanovení jsou k nahlédnutí níže, širší výtah z VOP je přílohou této práce.

„3.2 V případě prodlení Zákazníka s úhradou ceny za PředmĚt prodeje dle Smlouvy je Zákazník povinen uhradit Prodávajícímu smluvní úrok z prodlení ve výši 0,1 % z dlužné částky za každý i započatý den prodlení. Nárokem na smluvní úrok z prodlení není dotčen nárok na náhradu škody, a to ani ve výši přesahující smluvní úrok z prodlení.

...

5.1 PředmĚt prodeje zůstává i po nabytí účinnosti Smlouvy a předání PředmĚtu prodeje Zákazníkovi ve vlastnictví Prodávajícího. Vlastnické právo k PředmĚtu prodeje přechází na Zákazníka nejdříve okamžikem úplného uhrazení jeho ceny a splnění

veškerých nároků, které uplatňuje Prodávající vůči Zákazníkovi na základě vzájemných smluvních vztahů (výhrada vlastnictví).

5.2 Po dobu trvání výhrady vlastnictví není Zákazník oprávněn dát Předmět prodeje s výhradou vlastnictví do zástavy nebo s Předmětem prodeje jakkoli disponovat ve vztahu ke třetím osobám (další prodej apod.). Při zadržení Předmětu prodeje, jeho zabavení nebo jiném disponování či zásahu třetích osob je Zákazník povinen neprodleně vyrozumět Prodávajícího.“ (Zkoumaný podnik, 2018)

Smluvní úrok z prodlení (neboli smluvní pokuta) je nastaven v poměrně nízké výši, což lze vysvětlit univerzalitou podmínek pro obchody v různé výši, kdy nelze přizpůsobit výši pokuty hodnotě zakázky. Na druhou stranu je tento nedostatek ihned vykompenzován ujednáním o tom, že *nárokem na smluvní úrok z prodlení není dotčen nárok na náhradu škody*. V souvislosti s právním názorem advokáta podniku se daný způsob nastavení smluvní pokuty zdá být naprosto logický ve smyslu poddimenzované sazby, kterou lze na první pohled těžko označit za nepřiměřenou, a zároveň ujednáním o náhradě škody, které pojišťuje prodávajícího pro případ, že výše škody nebude pokryta smluvní pokutou.

Převod vlastnického práva k předmětu koupě je rovněž upraven v souladu s tvrzením advokáta a jeví se jako optimální z hlediska převodu práv po zaplacení celé kupní ceny a splnění veškerých nároků ze strany kupujícího, a také dodatečného ujednání o zákazu dispozice ve vztahu k třetím osobám, což na jednu stranu vyplývá ze soudní praxe, na druhou stranu ale dopředu varuje kupujícího před nekalými úmysly.

6.2.2. Kupní smlouva

Dalším předmětem zkoumání je vzorová kupní smlouva, kterou podnik uzavírá ve vybraných případech s klienty v téměř neměnné podobě².

Vzhledem k užšímu využití smlouvy je tento dokument poněkud stručnější, je však sestaven ve stejném stylu jako všeobecné obchodní podmínky. Při podrobném rozboru podobně nastavených ujednání o smluvní pokutě a výhradě vlastnictví si všimneme spíše kosmetických odlišností daných okolnostmi a účelem smlouvy.

„4. The Contracting Parties have agreed that the Buyer shall pay the Purchase Price no later than 15 days after the delivery of the Subject of Purchase to the Buyer. If

² k dispozici je pouze anglická verze smlouvy, vybraná ustanovení jsou citována v originále s komentářem v českém jazyce.

the Buyer does not meet terms of payment of the Purchase Price according to this article, the seller may demand payment of contractual penalty in the amount of 0.5 % of the Purchase Price for each day of delay.

5. The Contracting Parties agreed that the Seller remains owner of Subject of Purchase after concluding this Agreement and handing over the Subject of Purchase to the Buyer. Ownership of the Subject of Purchase shall be transferred to the Buyer after the payment of full Purchase Price is made to the Seller. “ (Zkoumaný podnik, 2016)

Prvním nápadným rozdílem je vyšší sazba smluvní pokuty a absence ujednání o náhradě škody. Je to však logické s ohledem na argumentaci nastavení smluvní pokuty ve VOP. Zde je totiž možné sjednávat pokaždé jinou odůvodnitelnou sazbu smluvní pokuty v závislosti na specifikách jednotlivých obchodů. Výhrada vlastnictví je ujednána poměrně stroze bez dovětku o zákazu neoprávněného nakládání s předmětem koupě.

Za zmínku dále stojí ujednání rozhodčí doložky v závěru smlouvy, která stanovuje, že se smlouva řídí podle českého práva a veškeré spory z ní vyplývající mají být řešeny u kompetentního soudu v Českých Budějovicích, tedy tam, kde se nachází administrativní středisko podniku. Velká důležitost rozhodčí doložky spočívá zaprvé v eliminaci rizika nesouladu ujednání smlouvy s právem jakékoli jiné země, zadruhé v jazykové, znalostní a finanční výhodě prodávajícího, a posledním skrytým faktorem je „odstrašení“ protistrany od účasti v případném řízení v neznámém prostředí.

6.2.3 Smlouva o centrální regulaci

Tento dokument jako jediný zkoumaný pochází z dílny jiného subjektu než zkoumaného podniku, a sice velkého švýcarsko-německého řetězce prodeje sportovních potřeb s aktivitami ve většině zemí Evropy.

Tato smlouva představuje naprosto odlišně konstruovaný model platebních podmínek s propracovaným mechanismem zajištění dluhů a má proto vysokou hodnotu pro celou práci.

Do obchodního případu uskutečněného v rámci této smlouvy se zapojují hned 3 strany:

- a) Obchodní řetězec a banka (se zanedbáním vzájemných vztahů lze považovat za jednu stranu),

- b) Členský podnik (franchisingový člen řetězce)
- c) Smluvní dodavatel

Posloupnost zjednodušeného modelu obchodního případu pak vypadá následujícím způsobem:

1. Členský podnik zašle objednávku smluvnímu dodavateli.
2. Smluvní dodavatel zašle zboží a fakturu členskému podniku a zároveň kopii faktury bance.
3. Banka uhradí smluvnímu dodavateli kupní cenu po odečtení 4% provize.
4. Smluvní dodavatel postoupí bance pohledávku za členským podnikem a předem vyhrazené vlastnické právo ke zboží.

Daný model kombinuje hned několik zajišťovacích nástrojů, a sice ručení (banka vysloveně přebírá ručení za závazky členských podniků), finanční záruku (banka hradí dodavateli závazky členských podniků po předložení všech relevantních dokumentů) a výhradu vlastnictví, k níž je dodavatel zavázán ve smlouvě. Daný model v mnohých rysech naplňuje znaky faktoringu.

Neznámou v tomto modelu zůstává kolize předpokládaného zákazu dalšího prodeje věci, k níž kupující nemá vlastnické právo do zaplacení kupní ceny a povahy business modelu, kdy přeprodejce nakupuje zboží hlavně z důvodu dalšího prodeje v co nejkratší době. Tuto problematiku řeší institut tzv. prodloužené výhrady vlastnictví, který se hojně využívá v německém právu a je přímo určen pro zajištění závazků z prodeje věcí určených k dalšímu prodeji se zpracováním či bez zpracování. V takovém případě se právo prodávajícího k prodané věci po přeměně či prodeji této věci vztahuje k produktu této přeměny či jiným aktivům získaným prodejem věci. V tomto případě sice mizí trestněprávní účinek výhrady vlastnictví, věřitel však má nadále jistotu přednostního uspokojení své pohledávky z jiných aktiv získaných přeměnou věci, k níž měl původně vyhrazené právo. (Kindl J. , 2008)

6.3 Shrnutí praxe zkoumaného podniku v oblasti zajištění a utvrzení dluhu

Jak již bylo zmíněno v předchozích podkapitolách, podnik silně preferuje zaplacení celé kupní ceny před poskytnutím zboží kupujícímu. V některých případech však takové platební podmínky jsou nepřijatelné pro kupujícího a podnik je nucen nabízet výhodnější podmínky s odloženou platbou po dodání zboží.

V takových případech přichází v úvahu využití některých instrumentů zajištění a utvrzení dluhu. Obchodní ředitel i advokát podniku shodně uvádějí použití výhrady vlastnického práva k předmětu koupě ve všech případech, kdy má být kupní cena uhrazena až po dodání zboží. Důvodem pro aplikaci tohoto nástroje a celkovou formalizaci obchodních případů je negativní zkušenost, kdy nezajištěný dluh ve velké výši nebyl uhrazen a je dodnes předmětem sporu.

Poněkud pestřejší model zajištění dluhu se používá ve vztazích se zahraničním odběratelem, jenž tento model, který se podobá faktoringu, navrhl ve své rámcové smlouvě o centrální regulaci. V tomto modelu banka ručí za závazky členů obchodního řetězce a de facto odkupuje pohledávky za odběrateli a prodlouženou výhradu vlastnictví ke zboží od dodavatele, čímž dodavateli poskytuje velkou jistotu a odběratelům výhodné platební podmínky.

Z hlediska utvrzení dluhu podnik aplikuje smluvní pokutu, a to dvěma způsoby. V kupních smlouvách v libovolné výši podle specifik obchodu (nejčastěji 0,5 % za den prodlení), zatímco ve všeobecných obchodních podmínkách ve fixní výši 0,1 % za den prodlení s dovětkem o nedotčenosti nároku na náhradu škody.

7 Syntéza výsledků výzkumu mikro a makroprostředí

Z dotazníkového šetření vyplývá, že šestina podniků má smíšené platební podmínky a další dvě přibližně stejné části se rozdělují na ty, kteří vyžadují platbu dopředu a odloženou platbu. Zkoumaný podnik spadá spíše do první skupiny, ačkoli vzhledem k výskytu některých případů s odloženou platbou se dá zařadit i do kategorie podniků se smíšenými platebními podmínkami. Z hlediska využití zajišťovacích institutů je podnik mírně nadprůměrně zajištěný, ale i zde reflektuje tendenci v korporátním prostředí, neboť právě podnikem využívaný institut výhrady vlastnictví je nejrozšířenější mezi polovinou dotázaných, kteří využívají alespoň nějaké zajišťovací instituty. Sazba smluvní pokuty obecně odpovídá údajům respondentů, navzdory trendu však vychází z odhadované výše škody či ušlého zisku.

Podle zkušeností s vymáháním dluhů soudní cestou podnik spadá do menšiny, která takovou zkušenost má, efektivitu vymáhání zajištěných a nezajištěných dluhů však nelze jednoznačně posoudit, neboť jediná takto vymáhaná pohledávka podniku nebyla zajištěna.

Ze syntézy výsledků mikro a makroprostředí vyplývá, že se praxe zkoumaného podniku v některých prvcích shoduje s českým průměrem, v jiných ovšem vybočuje směrem k přísnějším platebním podmínkám a větší míře zajištění svých pohledávek.

8 Návrh opatření

Nutno říct, že platební podmínky a strategický model zajištění pohledávek by měl být určitým kompromisem mezi co největší jistotou řádných a včasných splátek dluhů a vstřícnými podmínkami pro zákazníka. Obrazně řečeno jde o přetahování deky, která ve větší či menší míře pokrývá určité části těla, ale nemůže pokrýt celé tělo. Stejně tak, zajistíme-li dluhy všemi možnými způsoby, s největší pravděpodobností můžeme očekávat pokles tržeb v důsledku neakceptování podmínek zákazníky. Opačný extrém ve formě příliš liberálních platebních podmínek zvýší zájem zákazníků, představuje však velké riziko neplacení dluhů, což potvrzuje i praxe zkoumaného podniku.

Současnou strategii podniku lze vyhodnotit jako mírně restriktivní s výhodou na straně prodávajícího, která spočívá především v silné preferenci úhrady kupní ceny dopředu. Výhodou pro podnik je skutečnost, že takové platební podmínky jsou v odvětví běžné a zákazník je na ně obecně zvyklý. Přesto mírný posun platebních podmínek směrem k odběrateli s dodržením stávajících zásad zajištění dluhu může mít pozitivní důsledek v podobě získání nových odběratelů a zvýšení tržeb. V tomto případě lze namítnout nevýhodu z pohledu finančního řízení, nicméně za předpokladu smíšených platebních podmínek v dodavatelském řetězci, odložených plateb za spotřebu energií a výplaty mezd za předcházející měsíc by dopad na cyklus obratu peněz nebyl příliš drastický.

Dále lze zvážit využití finanční záruky v různých formách (bankovní akreditiv, dokumentární inkaso) při obchodování se zahraničními subjekty. Kromě lepších podmínek pro zákazníka od takového opatření lze také očekávat zrychlení průběhu obchodních případů díky odstranění nežádoucí prodlevy mezi přijetím objednávky a připsáním platby za zboží.

9 Závěr

Tématem této kvalifikační práce je zajištění a utvrzení dluhu, jakožto instituty soukromého práva, které primárně slouží k posílení jistoty věřitele, že jeho pohledávky budou splněny.

Cílem práce byla teoretická analýza právní úpravy v oblasti zajištění a utvrzení dluhu v České republice a dalších dvou zemích, průzkum aktuální praxe zajištění dluhu mezi českými podniky, průzkum praxe konkrétního vybraného podniku a syntéza získaných údajů v podobě doporučení opatření pro daný podnik, která mají za cíl zvýšení efektivity řízení pohledávek a celkové platební strategie podniku.

Jádrem teoretické části práce je studium platné právní úpravy a odborné literatury vztahované ke zkoumané problematice. Tato část představuje určitý podklad pro další zkoumání problematiky v praxi a vysvětluje základní pojmy, s nimiž se v následujících částech hojně operuje.

Praktická část se skládá z několika kroků, a sice zjištění aktuální praxe v České republice, analýzy praxe vybraného podniku, syntézy výsledků a návrhu opatření. Průzkum aktuální praxe je založen na dotazníkovém šetření mezi malými a středními podniky a z technického hlediska představoval nejnáročnější mezikrok v průběhu zpracování práce z důvodu velké neochoty oslovených podniků k poskytnutí citlivých údajů, byť pod podmínkou anonymity, která musela být dodržena u všech respondentů včetně zkoumaného podniku. Na základě výsledků tohoto výzkumu se nám podařilo sestavit pomyslný obraz průměrného českého podniku, který byl následně zpracován v závěrečné syntéze výsledků. Té však předcházela výzkum praxe vybraného podniku na základě výpovědí kompetentních osob (obchodního ředitele a advokáta) a detailní analýzy poskytnutých relevantních dokumentů (všeobecné obchodní podmínky, kupní smlouva, smlouva o centrální regulaci). Z následné syntézy vyplynulo, že praxe podniku je v některých rysech shodná s českým průměrem, ale v některých o něco přísnější ve vztahu k odběratelům.

Na základě těchto výsledků bylo navrženo přiměřené zmírnění platebních podmínek se zachováním stávajících zajišťovacích opatření a zvážení využití některých dalších institutů, které by mohlo mít pozitivní dopad na celkové tržby podniku a zároveň zachovat stejnou efektivitu řízení pohledávek, která je za stávajících okolností vyhovující.

10 Summary and Keywords

This work explores the Czech national legislation regarding the debt securing in comparison to the law in the Russian Federation and Ukraine, investigating its influence on usual contractual terms and resulting debt collecting efficiency rate of the particular enterprise focused on manufacturing and sale of sports goods. The research is based on analysis of purchase agreements, long-term bulk purchase contracts, contracts to make up work, official quotes for goods and services and other relevant documents, such as general terms and conditions, as well as interviews of employees in charge of contractual policy, suggesting the set of measures leading to more efficient debt management and customer-friendly payment conditions. Such measures shall increase the overall takings and reduce the debt collection costs.

Keywords: debt securing, debt corroboration, contractual terms, debt management, analysis.

11 Použitá literatura

1. Arbuzov, S. (2011). *Bankivska encyklopedija*. Kyjiv: CND NBU - "Znanňa".
2. Bejček, J., Šilhán, J., & kol. (2015). *Obchodní smlouvy. Závazky v podnikání*. Praha: C. H. Beck.
3. Bukovjan, P., Chládková, A., & Šubrt, B. (2014). Nejasnosti okolo dohod o srážkách ze mzdy. *Práce a mzda*, č. 5.
4. Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., Dědič, J., & kol. (2016). *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer.
5. Gongalo, B. (1999). *Obespečenije ispolnenija objazatelstv*. Moskva: Spark.
6. *Hospodářský zákoník Ukrajiny*. (2003). Kyjiv: Vidomosti Verchovnoji Rady Ukrajiny.
7. Hulmák, M., & kol. (2014). *Občanský zákoník V, Závazkové právo. Obecná část*. Praha: C. H. Beck.
8. Kindl, J. (květen 2008). Eigentumsvorbehalt und Anwartschaftsrecht. *Zeitschrift für das Juristische Studium*, stránky 477-478.
9. Kindl, M. (2016). *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: C. H. Beck.
10. Mašková, L. (2010). *Směnka jako instrument využívaný v obchodních vztazích*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
11. *Občanský zákoník Ruské federace*. (23. dubna 1994). Načteno z Garant.ru: <http://base.garant.ru/10164072/>
12. *Občanský zákoník Ukrajiny*. (2003). Kyjiv: Vidomosti Verchovnoji Rady Ukrajiny.
13. Richter, T. (2013). Zajištění dluhů podle nového občanského zákoníku - základní otázky a obecná úprava. *Obchodněprávní revue*, 5(7-8), stránky 193-203.
14. Sedláček, J. (1933). *Obligační právo. Obecné nauky o právních jednáních obligačních a o splnění závazků*. Brno: Právník.

15. Suchareva, A., & Krutskich, V. (2009). Torgovyj Kodeks. *Bolšoj juridičeskij slovar*, 703.
16. Šeršeněvič, G. (1995). *Učebnik ruskogo graždanskogo prava*. Moskva: Uright.
17. Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., & kol. (2014). *Občanský zákoník - komentář*. Praha: Wolters Kluwer.
18. *Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník*. (2017). Ostrava: Sagit.

12 Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Rozdělení nástrojů posílení kreditní pozice věřitele.....	10
Obrázek 2: Využití jednotlivých zajišťovacích institutů.....	27
Obrázek 3: Využití jednotlivých utvrzovacích institutů.....	27
Tabulka 1: Paleta možných konfigurací smluvní pokuty.....	17
Tabulka 2: Četnost výskytu jednotlivých kategorií platebních podmínek	26

13 Seznam příloh

- Příloha č. 1 Všeobecné obchodní podmínky zkoumaného podniku
- Příloha č. 2 Vzorová kupní smlouva
- Příloha č. 3 Dotazník – Průzkum právní praxe v České republice

Příloha 1 – Výňatek z Všeobecných obchodních podmínek podniku

3. Cena a platební podmínky

- 3.1 Není-li ve Smlouvě sjednáno jinak, uhradí Zákazník kupní cenu na základě faktury vystavené Prodávajícím a dle data splatnosti uvedeného na faktuře. Faktury vystaví Prodávající před odesláním Předmětu prodeje Zákazníkovi, pokud se smluvní strany nedohodnou písemně jinak. Faktury budou vystaveny v souladu se zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů.
- 3.2 V případě prodlení Zákazníka s úhradou ceny za Předmět prodeje dle Smlouvy je Zákazník povinen uhradit Prodávajícímu smluvní úrok z prodlení ve výši 0,1 % z dlužné částky za každý i započatý den prodlení. Nárokem na smluvní úrok z prodlení není dotčen nárok na náhradu škody, a to ani ve výši přesahující smluvní úrok z prodlení.
- 3.3 Platby se hradí způsobem určeným Prodávajícím, přednostně převodem na předem určený účet Prodávajícího.
- 3.4 Prodávající je oprávněn požadovat po Zákazníkovi při uzavření Smlouvy zálohu až do výše 30% z kupní ceny. Zákazník uhradí zálohu na kupní cenu ke dni uzavření Smlouvy. Tato záloha bude započtena na odpovídající část kupní ceny.
- 3.5 V případě zajištění přepravy Předmětu prodeje na místo určené Zákazníkem se Zákazník zavazuje uhradit Prodávajícímu vedle kupní ceny také náklady vynaložené na zajištění přepravy.

4. Dodací podmínky

- 4.1 U dodávek bez dovozu přebírá Zákazník Předmět prodeje v provozovně Prodávajícího osobně nebo osobou (případně třetí stranou) jím pověřenou.
- 4.2 U dodávek bez dovozu přechází nebezpečí škody na Předmětu prodeje na Zákazníka v okamžiku, kdy byla dodávka přistavena k přepravě nebo převzata Zákazníkem nebo osobou (případně třetí stranou) jím pověřenou.
- 4.3 Má-li být Prodávajícím zajištěna přeprava Předmětu prodeje z provozovny Prodávajícího na místo určené Zákazníkem, musí být takto uvedeno v Objednávce.
- 4.4 Při přepravě z provozovny Prodávajícího na místo určené Zákazníkem se Předmět prodeje považuje za předaný Zákazníkovi, jakmile je Předmět prodeje dán k dispozici Zákazníkovi na příchozím dopravním prostředku připravený k vykládce v místě určeném Zákazníkem. Veškerá rizika spojená s vykládkou Předmětu prodeje nese Zákazník.
- 4.5 Je-li Předmětem prodeje věc použitá, sepiše pověřený pracovník Prodávajícího o předání Předmětu prodeje předávací protokol, ve kterém bude popsán technický stav Předmětu prodeje a jeho případné vady.

5. Převod vlastnictví a výhrada vlastnictví

- 5.1 Předmět prodeje zůstává i po nabytí účinnosti Smlouvy a předání Předmětu prodeje Zákazníkovi ve vlastnictví Prodávajícího. Vlastnické právo k Předmětu prodeje přechází na Zákazníka nejdříve okamžikem úplného uhrazení jeho ceny a splnění veškerých nároků, které uplatňuje Prodávající vůči Zákazníkovi na základě vzájemných smluvních vztahů (výhrada vlastnictví).
- 5.2 Po dobu trvání výhrady vlastnictví není Zákazník oprávněn dát Předmět prodeje s výhradou vlastnictví do zástavy nebo s Předmětem prodeje jakkoli disponovat ve vztahu ke třetím osobám (další prodej apod.). Při zadržení Předmětu prodeje, jeho zabavení nebo jiném disponování či zásahu třetích osob je Zákazník povinen neprodleně vyrozumět Prodávajícího.
- 5.3 Při porušení povinností ze strany Zákazníka, zvláště pak při prodlení s úhradou jeho peněžitých závazků, je Prodávající oprávněn vyžadovat vydání Předmětu prodeje s výhradou vlastnictví nazpět, a to i bez nutnosti odstoupení od Smlouvy. Zákazník je v takovém případě povinen Předmět prodeje Prodávajícímu na základě jeho výzvy na své vlastní náklady ihned vydat, a to doručením přímo do provozovny Prodávajícího nebo odevzdáním přepravci nebo jiné osobě pověřené Prodávajícím k doručení do provozovny Prodávajícího. V opačném případě se má za to, že Zákazník dává svolení k tomu, aby Prodávající sám Předmět prodeje na náklady Zákazníka odebral z místa, kde Zákazník Předmět prodeje umístil.

Purchase Agreement –

concluded between

...

Reg. No.:

Seated:

Acting through:

Bank account, IBAN:

SWIFT:

E-mail:

(hereinafter the "**Seller**")

and

...

Reg. No.: ATU...

Seated: ..., Austria

Acting through: .

Bank account, IBAN: .

SWIFT: .

E-mail: .

(hereinafter the "**Buyer**")

Art. I

Initial Provisions

1. The Seller declares to be the manufacturer and authorized entity to sell the

(hereinafter the "**Subject of Purchase**").

2. The Buyer declares to have duly inspected and tested the Subject of Purchase and to have been informed about the Subject of Purchase.

Art. II

Subject of Purchase

1. The Seller is hereunder committed to pass on the Subject of Purchase to the Buyer.
2. The Buyer is hereunder committed to accept the Subject of Purchase and to pay for it the purchase price agreed in the Article III hereof.

Art. III

Purchase Price and Terms and Conditions of Purchase of the Subject of Purchase

1. The Contracting Parties have agreed upon the purchase of the Subject of Purchase under the following terms and conditions:

Item	Number of pieces	Regular unit price	Total purchase price

2. The total purchase price amounts to ... EUR (hereinafter the "**Purchase Price**").
3. The Contracting Parties have agreed that the Seller shall deliver the Subject of Purchase to the Buyer to the point of destination determined by the Buyer no later than 14 days after the conclusion of this Agreement. The shipping costs associated with the delivery of the Subject of Purchase to the point of destination shall be paid by the Buyer, unless the Contracting Parties agree otherwise in writing.
4. The Contracting Parties have agreed that the Buyer shall pay the Purchase Price no later than 15 days after the delivery of the Subject of Purchase to the Buyer. If the Buyer does not meet terms of payment of the Purchase Price according to this article, the Seller may demand payment of contractual penalty in the amount of 0,5 % of the Purchase Price for each day of delay.
5. The Contracting Parties agreed that the Seller remains owner of Subject of Purchase after concluding this Agreement and handing over the Subject of Purchase to the Buyer. Ownership of the Subject of Purchase shall be transferred to the Buyer after the payment of full Purchase Price is made to the Seller.

Article IV

Common Provisions and Final Provisions

1. The Contracting Parties declare to be fully competent to do legal acts, to be authorized to act in this matter and to enter into this Agreement on the basis of their free, true, serious and definite will, not under pressure and/or under markedly disadvantageous circumstances. The Contracting Parties have read and understood the text of this Agreement and approve it. In witness thereof, they affix their signatures.
2. The Contracting Parties have agreed that this Agreement shall be governed by the Czech law and shall be interpreted in accordance with the Czech legal system.
3. The Contracting Parties have agreed that any and all disputes resulting from this Agreement shall be settled at the Czech courts. The Contracting Parties have agreed that the court of local jurisdiction to settle the disputes shall be the competent court in České Budějovice (i.e. either the District court (Okresní soud), or the Regional court (Krajský soud) in České Budějovice).

4. This Agreement becomes valid and takes effect on the date it is signed by both Contracting Parties. This Agreement is written in two copies of which each Contracting Party shall receive one.
5. This Agreement may only be modified with an agreement having a form of a written amendment signed by both Contracting Parties.
6. The legal relations not explicitly regulated herein shall be governed by the legal regulations of the Czech law in force. If any provision hereof is invalid, such invalidity shall not mean the invalidity of the Agreement as a whole.

In, date

In, date

.....

.....

...

DOTAZNÍK

Průzkum právní praxe zajištění a utvrzení dluhů v České republice

Vážení přátelé,

obracím se na Vás s prosbou o podporu při zpracování podkladů k mé bakalářské práci na téma „Zajištění a utvrzení dluhu v praxi“, jejíž součástí je právě výzkum právní praxe mezi českými podniky.

K výzkumu přispějete stručným zodpovězením celkem 10 otázek, které se týkají Vaší obchodněprávní praxe. Dotazník je zcela anonymní a získaná data se použijí výhradně pro vědecké účely pod odborným vedením pedagogů Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Předem velice děkuji za Váš čas a poskytnutí cenných informací.

S pozdravem

Viktor Klochko
Student

EF JČU, obor Řízení a ekonomika podniku, 3. ročník

1. Jakým způsobem jsou nastaveny Vaše běžné platební podmínky?

Prosím, stručně popište.

2. Jaké nástroje zajištění dluhu využíváte ve své praxi?

Zakřížkujte prosím jednu či více vhodných odpovědí.

- zástavní právo
- zadržovací právo
- ručení
- finanční záruka
- zajišťovací převod práva
- dohoda o srážkách ze mzdy
- výhrada vlastnictví
- jiné (prosím uveďte) _____.

3. Jaké nástroje utvrzení dluhu využíváte ve své praxi?

Zakřížkujte prosím jednu či více vhodných odpovědí.

- smluvní pokuta
- uznání dluhu

4. Jakým způsobem stanovujete výši smluvní pokuty?

Prosím, stručně popište.

5. Jaká je obvyklá výše smluvní pokuty?

Uveďte prosím v % nebo v peněžním ekvivalentu.

6. Jak přibližně velká část zajištěných závazků je pravidelně hrazena řádně a včas?

Uveďte prosím v % v poměru k celkovému obratu.

7. Jak přibližně velká část utvrzených závazků je pravidelně hrazena řádně a včas?

Uveďte prosím v % v poměru k celkovému obratu.

8. Setkali jste se někdy s vymáháním dluhů soudní cestou?

Zakroužkujte prosím vhodnou odpověď.

ANO

NE

9. Pokud ano, uveďte míru vymahatelnosti zajištěných dluhů.

Uveďte prosím v % jako podíl úspěšně získaných dluhů na celkové výši dluhů vymáhaných soudní cestou.

10. Pokud ano, uveďte míru vymahatelnosti nezajištěných dluhů.

Uveďte prosím v % jako podíl úspěšně získaných dluhů na celkové výši dluhů vymáhaných soudní cestou.